

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΑ'.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 1 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1913

ΑΡΙΘΜΟΣ 508

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΎΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΩΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΥΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΔΙΑΣ. Οί στατιστικές του κύριου 'Αμέλιου.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Τὸ τραγούδι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θα-
νάτου (ἀπὸ τὸ νέο βιβλίον τοῦ Ψυχάρη).
Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ. Ματιὰ καὶ σκέψη.
ΘΡΑΚΙΚΟΣ. Ἀκόμα ὀλίγο φῶς.
ΜΕΝΑΝΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ. Ἀπὸ τὸ θέατρο—'Ο Πατέρας.
ΓΑΥΡΟΣ ΟΡΝΙΘΗΣ. Ὁρνιθοσκαλισματα.
ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Ἀττική.
ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ. Τί χρειάζεται.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οί ἀπόγονοι (συνέχεια).
ΨΥΧΑΡΗΣ. Τρία λόγια (συνέχεια).

ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

Ἐγελάστηκε ἡ Ἑλληνικὴ πολιτικὴ ὡς πρὸς τὴν εὐλικρίνεια καὶ τὰ φυσικὰ τῶν Βουλγάρων ἢ ἔχι; Ἡ «Ν. Ἡμέρα» (24 τοῦ Μάη) λέει πὺς ἡ κατηγορία ὅτι ἐγελάστηκε δὲν ἀξίζει τὴν προσοχή. Κ' ἔμεις πιστεύουμε ὅτι δὲ γίνεται σὲ τόσο βαθμὸν νάγαθοφέρνουν ὁ Βενιζέλος καὶ οἱ συνεργάτες του, ὥστε νὰ πιστέψουν πὺς οἱ Βούργαροι γινήκανε ἀρ νάκια ἀπὸ λύκοι. Δὲν μποροῦμε ἔμωσ νὰ μὴν ἐμολογήσουμε ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ πολιτικὴ ἐνέργησε καὶ φέρθηκε καὶ μίλησε μὲ τέτοιον τρόπο, σὰν νὰ εἶτανε ἄληθινὰ πιστοὶ καὶ ἀδολοὶ συνεργάτες καὶ ἀδερφοὶ οἱ Βούργαροι. Ἡ «Ν. Ἡμέρα» καὶ σ' αὐτὸ πά-
νου λέει πὺς ἔτσι εἶταν σκόπιμο καὶ συμφέρο νὰ κά-
νη ἡ Κυβέρνηση. Τὸ παραδεχοῦμαστε. Τὸ ζήτημα ἔμωσ εἶναι, ὡς ποῖο βαθμὸν ἔπρεπε ἔτσι νὰ φερθῆ καὶ νὰ μιλήσῃ; Σκόπιμο καὶ συμφέρο εἶταν νὰ φαί-
νεται ἵπποτικὴ κ' εὐλικρινὴ καὶ ἀδερφὴ μὲ τοὺς συμμάχους ἢ Κυβέρνηση καὶ ἡ πολιτικὴ μας καὶ νὰ τοὺς μιλήσῃ μὲ ἔμοιο τρόπο καὶ νὰ τοὺς κοπι-
μεντάρῃ, ἔχι ἔμωσ καὶ νὰ ξεχάσῃ πὺς εἶν' Ἑλλη-
νικὴ Κυβέρνηση καὶ ἔπρεπε νὰ ἐνεργῆ ἀδίσταχτα καὶ μ' ὠρισμένο σκέδιο καὶ νὰ κηρύχῃ, ἔτι ὑπα-
γόρευε τὸ ἔθνικὸν συμφέρο μας, ἔχι καὶ νὰ κολληθῆ

στὸν ἵπποτισμὸν καὶ νὰ μεταχειρίζεται γιὰ ἔθλο ἔ-
θνικὸν μας τὸν ἵπποτισμὸν. Ἀφοῦ τοὺς ἤξερε τοὺς
Βουργάρους τί εἶναι, πὺς ἔκανε τὸν πόλεμον δίχως
ἐδαφικὰς προσυμφωνίας; (Ὅτι δὲ θάχαν αὐτὲς καμ-
μιὰν ἀξία, ἔπωσ λέει ἡ «Ν. Ἡμέρα», εἶναι γελοῖο
νὰ τὸ λέμε). Κι ἂν ἀναγκάστηκε νὰ τὸν κἀνῃ, πὺς
ἀφοῦ μιὰ φορὰ πέρασε ὁ στρατὸς μας τὸ Σαραντά-
πορο καὶ πήγαινε πρὸς τὴ Θεσσαλονίκη, καὶ ὁ Τούρ-
κικὸς στρατὸς συγκεντρωνότανε δυτικὰ, πὺς δὲν ἔ-
στειλε νὰ πιάσῃ τὴν παραλία τῆς Θράκης καὶ τὴν
Καβάλλα, Δράμα, Σέρρες; Κι ἂν δὲν εἶχαμε στρα-
τὸ διαθέσιμο, γιὰτί δὲν εἶταν προτιμότερο νὰ μείναν τὰ
νησιὰ γι' ἀργότερα, ἔστω καὶ μὲ κίντυνο νὰ μεί-
νουνε στὸ τέλος στὴν Τουρκιά; Κι ἂν τυχὸν εἶχα-
με μπρὸς μας βουργάρικη ἀπαγόρευση γιὰ τὴν κα-
τάληψη αὐτῶν τῶν μερῶν, πὺς δὲν εἶταν αὐτὸ ἀκρι-
βῶς ἕνας λόγος παραπάνου γιὰ νὰ τὰ καταλάβουμε,
δηλώνοντας σύγχρονα πὺς δὲν ἐννοοῦμε μὲ τὴν κα-
τάληψη ὅτι θὰ μείνουν καὶ δικὰ μας ἔλλα; Πὺς ὁ
Βενιζέλος, ἀφοῦ τοὺς ἤξερε τοὺς Βουργάρους, ἐδή-
λωσε πὺς δὲν ἔχουμε ἀξιώσεις στὴ Θράκη; Πὺς ἀπ' τὴν
ἀρχὴ τοῦ πολέμου ὁ Τύπος δὲν τὸ φώτισε κα-
θαρὰ τὸ Ἑλληνικὸν δημόσιον τί πληθυσμὸς κ' ἐδάφη
ἔχουμε δικὰ μας στὴ Θράκη καὶ Μακεδονία καὶ πὺς
δὲ διαλαλήθηκαν αὐτὰ μὲ χάρτες καὶ μὲ ἀριθμοὺς
σὲ ἔλλα τὴν Εὐρώπη ἐπίσημη καὶ ἀνεπίσημη; Εἶ-
τανε ἄσκοπο καὶ περιττό; Γιὰ τοὺς Βουργάρους δὲν
εἶναι τέτιο; Πὺς δὲ σαλπίστηκε μὲ σάλπιγγα Τυρ-
ρηρικὴ ὅτι κάνουμε πόλεμον ἐλευθερωτικὸν καὶ ὅτι ἔ-
χουμε ἀξιώσεις σ' ἔλλα τὰ δικὰ μας πληθυσμὸς κ'
ἐδάφη, ὅτι ἐννοοῦμε ἡ μοιρασιά νὰ γίνῃ μὲ δημοψη-
φίσματα καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ τῶν ἐθνικοτή-
των, χωρὶς μολαταῦτα νὰποκλειοῦμε ἀνταλλαγὰς γιὰ
λόγους γεωγραφικὸς καὶ κάπια λογικὴ παραχώρη-
ση γιὰ τὴν καλὴν γειτονιά; Πὺς δὲ διαλαλήθηκαν
οἱ θυσίες, οἱ ἀνάγκες καὶ τὰ δίκια τοῦ Ἑλληνικοῦ
ἔθνους; Πὺς δὲν κηρύχθηκαν σ' ἔλλο τὸν κόσμον ἡ
ἀτιμὴ καὶ βάρβαρη διοίκηση τῶν Βουργάρων, οἱ σφα-
γὰς καὶ τὰ φερόσιμά τους; Πὺς δὲ διαμαρτυρηθῆ-
καμε γι' αὐτὰ, γιὰ τὴν στρατολογία καὶ γιὰ τόσα
ἄλλα; Πὺς ὁ Βενιζέλος δὲ φρόντισε νὰ συνεννοηθῆ
ἐγκαιρα μὲ τοὺς Σέρβους, ὥστε, δταν ἔπεσε τὸ Μπι-
ζάνι, νὰ μπορέσῃ νὰπαιτήσῃ ἄμεση ἀπάντηση στὴν
πρότασή του γιὰ τὰ σύνορα; Δὲν εἶχαμε ἔτοιμη ὁ-
χύρωση; Μὰ ἡ ὀχύρωση ἔπρεπε νὰ ἐνεργηθῆ ἀπ'

τὸ Νοέβρη. Κ' ἔχουμε Νοέβρη, Δεκέβρη, Γεννάρη, Φλεβάρη, μήνες τέσσερις. Πῶς ξεστομίσε ὕστερα κείνες τίς πλαθωμάρες γιὰ σπονδυλική στήλη; Πῶς, ἀφοῦ μᾶς ἔδωκαν ἀφορμὴ στὴ Νιγρίτα κι ἄλλου, δὲ διατάχτηκε ὁ στρατός μας διχῶς κήρυξη πολέμου, νὰ τοὺς ξετοπίσῃ ἀπὸ Σέρρες, Δράμα, Καβάλα, πρὶν δυναμωθοῦν; Κι ἂν τυχὸν τὸ σιέδιό μας εἶναι ἀμυντικὸ μονάχα, πῶς γίνεται καὶ μπόρεσαν νὰ μᾶς πάρουν τόσες θέσεις στὸ Παγγαῖο;

Πῶς τώρα ὕστερ' ἀπὸ τὴν συμμαχία μὲ τοὺς Σέρβους—ἢ μήπως δὲν ἔγεινε κι αὐτή;—, ἐνῶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι δυνατώτερη Ἑλλάδα θὰ προστατέψῃ ἀποτελεσματικώτερα τοὺς λιγώτερους Ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς ποὺ θὰ μείνουν στὸ Βουργάριο κράτος παρὰ ἀδυνατώτερη τοὺς περισσότερους, οἱ ἀπαιτήσεις μας περιωρίστηκαν σ' ὅσα κατέχουμε καὶ γιὰ τὰ σύνορα τοῦ Νέστου οὔτε λόγος γίνεται;

Δὲν, ξέρουμε ἂν τὰ ρωτήματα αὐτὰ θὰ τᾶδρη οὐσιαστικὰ ἢ «Ν. Ἡμέρα». Ἐμεῖς ὥστόσο δὲν τὰ καταστρώσαμε γιὰ χάρη τῆς οὔτε ἀπλῶς γιὰ νὰ ἐπικρίνουμε τὴν Κυβερνητικὴ πολιτικὴ. Δὲ νομίζουμε ὅτι εἶναι καιρὸς γιὰ ἐπικρίσεις. Ὁ Τύπος τώρα ἓνα μόνο πρέπει νὰ κἀνῃ: Νὰ κηρύχῃ τὸν πόνο, τὰ δίκια καὶ τὴ θέληση τοῦ ἔθνους. Καὶ ξέρουμε πῶς ἢ ἐπίκριση εἶναι πολὺ πιὸ εὐκολὴ ἀπὸ τὰ ἔργα. Κι ἀκόμη πιστεύουμε πῶς σὲ πολλὰ ἀπ' τὰ ρωτήματά μας ἔχει νὰ δώσῃ ἢ Κυβέρνηση ἀπάντηση δικαιολογητικὴ, εἴτε πῶς ἔκανε κάτι ἀπ' ὅ, τι ρωτοῦμε, εἴτε πῶς δὲν μπορούσε νὰ κἀνῃ. Δὲν πιστεύουμε μόνο πῶς δὲν ἔχει κάνει καὶ λάθη σοβαρά. Κι ἂν ἀκόμη φοβοῦμαστε (φόβος ἀβάσιμος, πιστεύουμε, δικαιολογημένος ἕμως ἀπ' τὴν ἀνησυχία ποὺ προξενεῖ ἢ μαγικὴ— πῶς νὰ τὴν ποῦμε;— βουδαμάρα τῆς Κυβέρνησης) πῶς ὁ Βενιζέλος ἔχει τὸ ἐλάττωμα ἔτσι ἀπὸ πείσμα ὄχι νὰ προσπαθῇ τὰ λάθη του νὰ τὰ διορθώῃ σύμφωνα μὲ τὰ πράγματα, παρὰ τὰ πράγματα νὰ τὰ συνταιριάξῃ μὲ νὰ λάθῃ ποῦκανε ἢ εἶπε. Π.χ., ἐπειδὴ τὴ Θράκη τήνε παραχώρησε καὶ γιὰ τὴν Ἀνατ. Μακεδονία δὲν ἔκανε λόγο, πάει πιά, ἢ Θράκη καὶ ἢ Ἀνατ. Μακεδονία οβύστηκαν κι ἀπὸ τὸ χάρτη μας κι ἀπ' τὰ ἐπιχειρήματά μας, κ' ἢ Κυβέρνηση ξέχασε καὶ τὰ ὀνόματά τους. Κι ὁ τύπος ὁ δικός τῆς τοιμουδιά γιὰ τίς ἀτυχές αὐτὲς Ἑλληνικὲς χώρες. Ποῦ εἶναι λοιπὸν ἢ σπονδυλικὴ τῆς στήλη; Ποῦ εἶναι τὸ στραγγύλεμα συνόρων καὶ τὰ ὄχυρά τὰ σύνορα; Ποῦ θὰ τὰ ζητήσῃ;

Ἄς εἶναι. Εἶπα πῶς δὲ γράφουμε, γιὰ νὰ ἐπικρίνουμε. Ὅσα ρωτᾶμε, τὰ γράψαμε γιὰ νὰ μᾶς δοθῇ ἀφορμὴ νὰ ζητάσουμε τὸ ζήτημα: Τώρα, ἔδω

ποὺ καταστήσαμε, εἴτ' ἀπὸ λάθη κυβερνητικά, εἴτε μὲ δίχως λάθη, τί πρέπει νὰ γίνῃ;

Γιὰ νὰ παντήσουμε σωστὰ στὸ ζήτημα, ἄς ζητάσουμε: Τί σκοπὸ, τί προορισμὸ ἔχει τὸ Ἑλληνικὸ κράτος; Ἐπεινοὶ ποὺ ἀγωνίστηκαν νὰ τὸ δημιουργήσουν ξέρουμε τί ἰδανικὸ εἶχαν: τὴν ἐλευθέρωση καὶ τὴν ἔνωση ὅλης τῆς φυλῆς. Κι ὡς τώρα τὸ κράτος αὐτὸ ἔζησε μὲ τοῦτο τῶνερο, μὲ τοῦτο τὸ σκοπὸ. Ἐόδεψε, ἔχουσ' αἷμα, πάλαιψε, καταχρεώθηκε, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ μπῇ στὸ δρόμο τοῦ ὄνειρου του. Καὶ τώρα μὲ τὸν πόλεμο αὐτόνε περπάτησε κάμποσο στὸ δρόμο του. Κ' ἐνθουσιάστηκε κι ὁ σκορπισμένος Ἑλληνισμὸς καὶ ἔτρεξε νὰ πολεμήσῃ. Ἦρθαν ἀπ' τίς ἄκριες τοῦ κόσμου νὰ πολεμήσουνε, γιὰ νὰ λευτερωθοῦνε καὶ νὰ λευτερώσουν. Ἐφάνηκε λοιπὸν τὸ ἀλληλέγγυο κι ὁ σύνδεσμος τῆς φυλῆς καὶ ἀποδείχτηκε ὅτι σωστὰ εἶχε προορισμὸ τὸ κράτος. Ἄν δὲν τὸν εἶχε τὸν προορισμὸ αὐτόνε, τότες παράλογα καὶ ἄδικο ὡς τώρα προσπάθησε μὲ τόσον ἔδρο τοῦ φτωχοῦ λαοῦ νὰ φτιάσῃ στόλο καὶ στρατὸ καὶ κάθε τόσο ξεσηκωνότανε, κι ὁ πόλεμος ὁ τωρινὸς ἢ μεγαλύτερη ἀλογία. Κι ἂν θὰ τὸν ἔχῃ τὸν προορισμὸ αὐτόνε καὶ στὸ ἐξῆς, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἐνδιαφέρεται γιὰ τοὺς Ἑλληνας ποὺ μένουν στὴν Τουρκία καὶ ἓνα παραπάνου γιὰ τοὺς Ἑλληνας ποὺ θὰ κιντυνεύουν περισσότερο, ἐκείνοὺς ποὺ θὰ Βουργαροκρατηθοῦν.

Μήπως ὅμως στὸ ἐξῆς προορισμὸς τοῦ κράτους μας θὰ εἶναι μόνο ἢ εὐτυχία τῶν κατοίκων του καὶ θὰ σπάσουμε τὴν ἀλυσίδα, ποὺ μᾶς συνεδένει μὲ τᾶλλα κομμάτια τῆς φυλῆς; Τότες πρέπει νὰ ποῦμε καθαρὰ σ' ὅσους δικούς μας βρίσκονται στὴ Βουργαρία: Γενήτε Βούργαροι! καὶ σ' ὅσους εἶναι στὴν Τουρκία: Συμβιδαστήτε μὲ τοὺς Τούρκους, κάμετε καλὰ καὶ ζήστε ἀφήστε τίς ἐλπίδες σας τίς ἐθνικὲς! Ἐπειτα πρέπει νὰ διαλύσουμε στρατοὺς καὶ στόλους, νὰ κηρυχτοῦμε οὐδέτερο Κράτος καί... νὰ κυττάξουμε τί θὰ γίνῃ τὸ τομάρι μας, ἀφίνοντας κατὰ μέρος κάθε ἰδέα ἐθνικὴ. Μποροῦν αὐτὰ νὰ γίνουν; Ἡ γνώμη μου εἶναι πῶς δὲν μποροῦν. Πρῶτο, γιὰ τὸ αἷμα δὲ γίνεται νερό. Οὐτ' ἔμεῖς μπορούμε νὰ ξεχάσουμε ἐκείνοὺς ποὺ μένουνε ὑπόδουλοι καὶ σκέρπιοι, πρὸ πάντων οἱ ἔως τώρα σύνδουλοι τους καὶ νέοι συμπολίτες μας, οὐτ' ἐκείνοι μᾶς ἀπαρταῦν. Δεύτερο εἶναι τάξεις κοινωνικὲς δυνατὲς στὸ Κράτος μας, ἀξιοματικοί, παπάδες, ἔμποροι κι ἄλλοι καλοὶ νοικοκυραῖοι, ποὺ δὲν τοὺς συμφέρνει καθόλου ἢ ἀποκήρυξη τοῦ ἐθνικοῦ ἰδανικοῦ. Ὁ Σοσιαλισμὸς οὔτε σὲ Ἄ δὲ βρίσκειται στὸν τόπο μας. Τρίτο, θαρρῶ, δὲ συμφέρνει καὶ γενικὰ στὸν τόπο τὸ πνίξιμο αὐτὸ τοῦ ἐθνικοῦ ἰδανικοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθημάτου (Γιατὶ Ἑλλαδίτικο αἰσθημα ξεχωριστὸ

δὲν μπορεῖνὰ γεννηθῆ ἔξδν ἴσως στὸν κ. Καββαδία). Καὶ δὲ συμφέρνει, γιὰτὶ ὁ τόπος μας εἶναι φτωχὸς καὶ εἶλα εἶναι μίξερὰ καὶ σὲ πρωτόγονη κατάσταση, καὶ ἂν λείψῃ τὸ ἔθνικὸ αἰσθημα πού μᾶς δένει μὲ τὸν τόπο, δὲν ξέρω ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος πού θὰ προτιμᾷ; ἔταν δὲν εἶναι ἐκμεταλλευτὴς καὶ δὲ βρῖσκη νὰ ἐκμεταλλεύεται, νὰ κάθεται ἔδωπέρα κι ἔχι σ' ἄλλα μέρη πιδ πολιτισμένα. Ἡ μετανάσταψη θὰ θεριέψῃ, κανεὶς δὲ θὰ ἔχη πιδ στὸ νοῦ του νὰ ξαναγυρίσῃ, γεωργικοὶ κ' ἐργατικοὶ λαοὶ πιδ ἀπολίτιστοι θὰ μᾶς ξετοπίσουν ἴσως ἢ θὰ ρημάξῃ ὁ τόπος. Ἴσως ἢ γνῶμη αὐτὴ νὰ φαίνεται ἀντίθετη ἀπ' ἐτι θὰ περιμενε κανεὶς, ὑπάρχουν ἔμως ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ ὑποστηρικτῆ. Λοιπὸν δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀλλαγὴ στὸν προορισμὸ τοῦ κράτους μας γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμη. Γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε νὰ φύσομε στὴν τύχη τους τοὺς Ἑλληνας τῆς Βουργαρίας. Καὶ συνακόλουθα θάχομε νταραβέρια μὲ τοὺς Βουργάρους καὶ δὲν κάνει νὰ ὑποχωρήσομε.

Κι ἀφοῦ τώρα ἢ ἀργότερα πρέπει νὰ καθαρίσομε τοὺς λογαριασμοὺς μὲ τοὺς καλοὺς γειτόνους μας καὶ δὲν ἔχομε καμμιά ἐγγύηση ἐτι, ἂν ὑποχωρήσομε τώρα, ἀργότερα θάμαστε σὲ καλύτερη θέση νὰ τὸ κάνουμε, γιὰτὶ καὶ κουτσουρεμένοι θὰ μείνομε καὶ τὰ ἔξοδα τὰ στρατιωτικὰ θὰ μᾶς βαραίνον περισσότερο καὶ ποιὸς ξέρει, ἂν θὰ μᾶς ἔρχονται καὶ τότε πίσω οἱ μετανάστες τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ σύνορά μας δὲ θάναν ἔπως τὰ θέλομε, παρὰ ἔπως τὰ θένε οἱ Βούργαροι, συμπεραίνουμε ἐτι **τώρα εἶν' ἀνάγκη νὰ δυναμώσῃ ἢ Ἑλλάδα** περισσότερο, ἂν πρόκειται νὰ σώσῃ τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Βουργαρίας. Λοιπὸν τώρα ἢ μὲ σύγκρουση ἢ ἔπως ἀλλοιῶς πρέπει νὰ κανονιστῆ ἢ διαφορά μας ἰκανοποιητικὰ γιὰ μᾶς.

Μένει τὸ ζήτημα : Μποροῦμε ἢ ἔχι ; Ἄν μποροῦμε, δὲν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ δισταγμὸς γιὰ τὸ νέο τοῦτο πόλεμο, ἂν δὲν ὑποχωροῦν ἐκεῖνοι. Ἄν πάλι δὲν ἔχομε τέτιο κουράγιο, ἀνάγκη, ἀπὸ τώρα ἔμως πρὶν λυθῆ ἢ διαφορά μας, νὰλλάξομε πολιτικῆ : Ἄς γίνομε σύμμαχοι τῆς Τουρκίας καὶ προστατευόμενοι τοῦ Γερμανισμοῦ καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Μένει καὶ κάποιος ἐρόμος ἄλλος, ἀλλὰ μακρυνὸς κὶ ἀμφίβολος. Γι' αὐτὸν ἴσως μιλήσομε, ἀφοῦ πρῶτα ὅπωςδὴποτε λυθῆ ἢ διαφορά μας μὲ τὴ Βουργαρία.

265.913

ΛΥΔΟΣ ΠΟΛΑΒΡΟΣ

Τὸ ἐμπνευσμένο τραγούδι τοῦ Μανσούκα «Ὁργὴ Θεοῦ», πού τὸ τυπώσαμε καὶ μεῖς σὲ περασμένο φύλλο, τὸ τόνισε ὁ μουσικὸς Θεμ. Πολυκράτης καὶ θὰν τὸ τραγουδήσουν τὰ κορίτσια στὸ Ἀρσάκειο.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΡΙΑ ΛΟΓΙΑ (*)

Εἴπαμε πὼς τὸ μαρτύριο προσδιορίζεται δῶ πέρα : δηλαδὴ, πὼς μπορεῖ κανένας νὰ ἐπανορθῶσῃ ἓνα κακὸ πού ἔκανε σ' ἓναν ἀθῶο ;

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια, θὰ μοῦ πῆτε πὼς κάποιος φωτερὸ σημάδι μισοφαίνεται καὶ σὰ νὰ διακρίνεται ἀπὸ μακριὰ κάποιος ἀχνότατο μονοπάτι, σκεπασμένο ἀκόμα ἀπὸ σκοτάδι καὶ λίγο-λίγο ἀρχίζει νὰ καθαρεύῃ.

Ἄς σκεφτοῦμε ἀμερόληφτα, ἔξω ἀπὸ κάθε ἀτομισμὸ κι ἀπὸ κάθε προσωπικὴ περίσταση.

Μήγαρις καὶ τὸ κορίτσι, τὸ θῦμα, δὲν ἔχει τάχατε κι αὐτὸ τὰ δικαιώματά του ; Μοῦ φαίνεται πὼς τάχει. Ἄν τὸ παρατήσῃ, ἢ ἂν κι αὐτὸ στὴν περίστασή μας εἶναι τὸ σπουδαιότερο - δὲν τὸ παρατήσῃ, δὲ θὰ πλερώσῃ ἄραγεσ αὐτὸ περσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον τὴ ζημιὰ πού δὲν τὴν ἐπροξένησε αὐτὸ, μὰ ὁ ἄντρας ; Δὲ θὰ ὑποφέρῃ αὐτὸ, ἐτσι ἀπὸ ἔξαιρετικὸ θὰ πῆς προνόμιο, ἄδικα ;

Ἄς παραδεχτοῦμε πὼς καμμιά ἐπανόρθωση δὲν ἔρχεται γιὰ χάρη του, δηλαδὴ σέρνεται ἀκαταμάχητα πρὸς τὸ βάραθρο. Αὐτὸ θὰ τὸ κάνῃ γιὰ ὄφελος μᾶς ἄλλης καὶ τότε θὰ εἶναι πάλι ἄδικο.

Βλέπετε τώρα πὼς εἶναι κουτό, παράλογο νὰ βάλῃς τὸ ζήτημα ὅπως τὸ βάλουμε παραπάνου, πού ὑποστηρίξαμε μὲ πιδ πολλὴ ἔμφαση στὸ λεχτικὸ παρὰ ἀκριβεία στὴ σκέψη, πὼς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι σωστὴ μιὰ ἐπανόρθωση πού γίνεται σὲ βάρος ἐνὸς ἀθῶου.

Εἶναι σὰ νὰ μὴν καταλαβαίνῃς τίποτα ἀπὸ τὴν οὐσία τοῦ προβλήματος. Γιὰτὶ, ἂν τὸ πρόβλημα εἶναι γεμάτο ἀπ' ἀγωνία, εἶναι ἴσα ἴσα γιὰτὶ πάντα ὅποια κι ἂν ἦναι ἢ λύση του, ἓνας ἀθῶος θὰ θυσιάστῃ γιὰ νὰ ὠφεληθῆ ἄλλος ἀθῶος. Ἄν προτιμήσῃς τὴ σύζυγο, θὰ χτυπηθῆ ἢ παρθένα : ἂν λυπηθῆς αὐτὴ, δὲν μπορεῖς νὰ λυπηθῆς καὶ κείνη.

Νάτο λοιπὸν τὸ νέο δίλημμα. Φριχτό.

Ἔτσι πού τὸ θέσαμε, φαίνεται στὸν ἀμερόληφτο κριτὴ πὼς μολαταῦτα ξανοίγει λιγάκι ὁ οὐρανός.

Πραγματικά, τώρα μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ὁ σύζυγος βρῖσκεται ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἐγκατάλειψες ἴδιες στὴν ἀδικία, τὸ ἴδιο ἔνοχος, ὅπου καὶ νὰ γυρίσῃ νὰ ἰδῆ, εἴτε τὴν παρθένα παρατήσῃ εἴτε τὴ γυναίκα του.

Ἄς προχωρήσομε μὲ θάρρος.

(*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ περασμένο φύλλο (σελ. 111).

Ἄποδειξαμε πάρα πάντῳ πὼς εἶτε παρατήρησ' ὁ ἄντρας τὸ κορίτσι, εἶτε, ἀκόμα χειρότερο, τὸ κρατήρη κοντά του δίχως νὰ τὸ πάρῃ γυναίκα, κάνει ἀτιμία.

Μερικοὶ ἀλάφρομυαλοὶ ποὺ θρέφουνε καὶ φουσιόουνε τὸ κεφάλαι τὸς μὲ μεγάλα λόγια, ἐπειδὴ δὲν μποροῦνε νὰ πᾶνε ὡς τὸ βάθος μιανῆς ἔννοιας, μπορεῖ νὰ ποῦνε πὼς, μὲ τοὺς ὄρους ποὺ εἶπαμε παραπάνου, τὸ νὰ παρατήρησ' ἕνας ἄντρας τὴ γυναίκα του εἶναι ἴδια κι ἀπαράλλαχτη ἀτιμία μὲ τὸ νὰ παρατήρησ' τὸ κορίτσι.

Ἄς ἀκολουθήσουμε αὐτὴ τὴν κρίση τους. Σὲ λίγο θὰ μπορέσουμε νὰ βγοῦμε ἀπ' τὸ λαβύρινθό μας.

Ἡ **ἀτιμία**, παραδέχομαι τὴ λέξη, ποὺ ἔκανε ὁ σύζυγος πρὸς τὴ σύζυγο ποὺ παράτησε, δὲν εἶναι βέβαια, ὡς πρὸς αὐτήν, καμμιά ἀτιμία **ἀτιμωτικῆ**. Τὸ διαζύγιο ἐπιτρέπεται ἀπὸ τοὺς νόμους μας. Δὲν προσβάλλεται καθόλου. Τὸ νὰ ὑποστηρίξῃς μάλιστα πὼς τὴν ἀπαρνιέται ὁ ἄντρας της μπροστά σ' ὅλο τὸν κόσμο εἶναι ὄχι μόνο θεατρικὸ ἀλλὰ καὶ ψέμα, πρὸ πάντων ὅταν ἔχῃς νὰ κάνῃς μὲ γυναίκα τοῦ εἶδους ποὺ ζουγράφησα παραπάνου, γυναίκα, ποὺ πρῶτος-πρῶτος ὁ σύζυγος κ' ὕστερ' ἀπ' αὐτὸν ὅλο τὸ Παρίσι, στήνουνε ἀπάνου σ' ἕνα θρόνο.

Τὸ ν' ἀκολουθήσῃς μιὰ ὁρμὴ τῆς συνειδησίῃ σου, μιὰ κίνηση, νὰ ποῦμε, γενικῆ, ἀπροσωπώληφτη, δὲν πειράζει κανένα.

Ἄς ἐξετάσουμε τώρα τὴν ἄλλη **ἀτιμία**, ἐκείνη ποὺ κάνει ὁ παντρεμένος ἄντρας στοὺς κορίτσι. Γι' αὐτὸ τὸ κορίτσι, αὐτὴ ἡ ἀτιμία εἶναι **ἀτιμωτικῆ** ἢ ὄχι ;

Εἶναι καὶ παραεῖναι.

Εἶτε τὸ παρατήρησ' εἶτε τὸ κρατήρη, αὐτὸ προσβάλλθηκε πιά, πάει ! Λερώθηκε ἡ ζωὴ του.

Γιὰ νὰ μιλήσουμε καθαρὰ : στὴν ἐγκατάλειψη τῆς συζύγου, ἡ τιμὴ, δίχως καμμιά συζήτηση, μένει ἀπείραχτη καὶ στοὺς δυό. Στὴν ἐγκατάλειψη τοῦ κοριτταίου ὅμως ἡ τιμὴ τοῦ ἀνδρὸς καὶ πρὸ πάντων τῆς γυναίκας προσβάλλονται πολὺ βαρεῖα.

Κανένας τρόπος δὲν ὑπάρχει νὰ γλυτώσῃς ἀπ' αὐτὸ τὸ σφῆνωμα. Ἡ λύση εἶναι τραγικῆ, μὰ ἐπιβάλλεται, ὅπως ἐπιβάλλεται ἡ τιμὴ ἀπόλυτα. Εἶναι τὸ διαζύγιο κι ὁ γάμος. Γιατὶ πρέπει νὰ σωθῇ ἡ Παρθένα.

Διαζύγιο, ὄχι μίσος· διαζύγιο ἐνάρετο, νὰ ποῦμε. Γιατὶ ὁ καιρὸς γιὰ γέλια πέρασε. Δὲν ἔχει πιά παιχνίδια. Τὰ μυαλά μας σοβαρεῦτακαν στὴν ἐποχὴ μας. Οἱ ἔρωτες δίχως συνέπειες, τὸ φευγιὸ στὴ Βενετιά, εἶτανε γιὰ τὸν καιρὸ τοῦ ρομαντισμοῦ. Σήμερα τὰ ἔρωτικά ζητήματα—καὶ πρὸ πάντων τοῦ

εἶδους τοῦ πρᾶματευόμαστε—δὲν ἀπαιτοῦνε μόνονὰ τὰ παίρνομε σοβαρά, μὰ τραγικά.

Ἔτσι τὸ λοιπόν, δίχως συζήτησ' : ἢ θὰ σεβαστῆς τὴν ἀταγορευμένη Παρθένα καὶ δὲ θὰ τὴν ἀγγίξῃς οὔτε μὲ ἀπλὸ αἰσθημα, οὔτε μὲ πράξη, ἢ ἂν ἔκατες τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δυό, καὶ ἔκθεσες τὴ ζωὴ της, νὰ τὴν πάρῃς γυναίκα ὅπως-ὅπως, ρίχνοντας κάθε ἐμπόδιο.

Ἔτσι μονάχα θὰ σωθῇ ὁ κόσμος.

Καὶ μολαταῦτα ἡ λογικὴ δὲν εἶναι τὸ πᾶν. Εἶναι καὶ τὰ πράματα, ποὺ σηκώνουν ἐπανάσταση, εἶναι κ' οἱ ψυχὲς ποὺ δὲ λιγᾶνε. Ἡ κατάσταση τῶν πρᾶμάτων μπορεῖ, στὴν πρᾶματικότητα, νὰ εἶναι πῶς πολὺπλοκὴ παρὰ ὅσο τὴν παρουσίασα ὡς τὰ τώρα.

Εἶπαμε πὼς ὁ σύζυγος ἀγαπάει ἕνα κορίτσι καὶ τὸν ἀγαπάει κι αὐτό. Γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἐξετάσαμε, θέλει νὰ πάρῃ διαζύγιο καὶ νὰ τὸ στεφάνωθῃ.

Πολὺ ὥραϊα. Ἡ σύζυγος ὅμως δὲ θέλει. Τὸ σιχαίνεται τὸ διαζύγιο. Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος ἔχει τὴν ἐλπίδα πὼς ὁ ἄντρας της θὰ ξαναγυρίσῃ σ' αὐτή. Καὶ θαρρεῖ πὼς ἔχει χρέος στὴ συνειδησίῃ της νὰ προσπαθῆσῃ νὰ τὸ καταφέρῃ αὐτὸ τὸ πρᾶμα, αὐτὸ τὸ τελευταῖο μέσο, νὰ τοῦ ἀφήσῃ τὴ θύρα τοῦ σπιτιοῦ ἀνοιχτῆ, ἀκόμα κι ἂν ἀποφασίσῃ ἐκεῖνος νὰ φύγῃ, ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ ἄλλιῶς.

Σ' αὐτὴ τὴν περίστασι τὴν πρέπει νὰ κάνῃ ὁ ἄντρας ; Τί πρέπει νὰ κάνῃ τὸ κορίτσι ;

Ὁ ἄντρας ; Χρέος του εἶναι νὰ μὴ ἀφήσῃ τὸ κορίτσι μὲ κανέναν τρόπο, ν' ἀφοσιωθῇ σὲ δαῦτο, νὰ τὸ προστατέψῃ, νὰ τὸ υπερασπιστῇ...τί εἰρωνεῖ ! Πὼς νὰ τὸ υπερασπιστῇ ποὺ πρῶτος αὐτὸς τὸ προσβάλλει, ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ τὸ σκάζει μαζὶ του κ' ἔτσι πρῶτος αὐτὸς τὸ ἐκθέτει ;

Ἄμ τὸ κορίτσι ; Τί τοῦ μένει νὰ κάνῃ ;

Ἐκεῖνο ποὺ ὁ Henri Bataille μᾶς ἀπόδειξε στοὺς ἀριστοῦργημά του : ἡ αὐτοχτονία.

Κι' ὅμως ὄχι ! Μένει μιὰ ἄλλη λύση, ἀπίθανη, ἀνάκουστη, μεγαλόπρεπη, μοναδικῆ, ὑπέροχη ! Μὰ ὄχι ἀπὸ κείνα τὰ ὑπέροχα τῶν ρομαντῶν, ἀλλὰ τραγικὸ ὑπέροχο τῆς ἀληθινῆς ζωῆς. Ἀκοῦστε καὶ λατρεύετε :

— «Τὸ διαζύγιο εἶναι γιὰ μένα ἕνα πρᾶμα σιχαμερό, λέει ἡ σύζυγος, ἡ λατρευτὴ σύζυγος. Τὸ διαζύγιο εἶναι ἀντίθετο μὲ τὴν πεποιθισμένη μου, ὄχι τὴν θεησκευτικῆς, μὰ τὴν αἰσθηματικῆς. Ἄ θέλῃς μάλλιστα, δὲν παραδέχομαι γιὰ τὴν αἰτίαν σου. Κι ὅμως αὐτὲς τὴν αἰτίαν σου τὴν κανοναρχεῖ ἡ συνεί-

δησή σου. Μὲ βιάζεις τὸ λοιπὸν ἠθικά, μοῦ κάνεις μιὰ ἐκβίαση ἐπιταχτική, ἀφοῦ θαρρεῖς πὼς εἶσαι ὑποχρεωμένος, κι ἂν ἀκόμα ἐγὼ ἀρνηθῶ, ν' ἀκολουθήσης αὐτὸ τὸ κορίτσι. Ἔτσι δὲν μπορῶ νὰ σὲ καταδικάσω σὲ ἀβεβαιότητα, σὲ ντροπή, σὲ συφορά. Σὲ ξέρω πὼς εἶσαι πολὺ εἰλικρινὴς καὶ πολὺ δυστυχισμένος. Ξέρω πὼς ὑποφέρεις βαθεῖα. Ξέρω τί σοῦ εἶμαι γῶ. Ξέρω πὼς μ' ἀγαπᾷς. Ξέρω καὶ πὼς κλαῖς. Σύρε, τὸ λοιπὸν, φίλε μου. Εἶσαι λεύτερος. Ἄ σὲ γελᾷ ἢ ὄχι ἢ συνειδησὴ σου, μ' αὐτὴ σου τῆ συνειδηση ἐσὺ θὰ ζήσης. Ἐγὼ δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ πάω ἐνάντια της.»

Ὁ σύζυγος, καθὼς ἀκούει αὐτὰ τὰ λόγια, πέφτει γονατιστός, φυλάει τὰ ἅγια χέρια ποῦ τοῦ προτείνονται, μπήγει τὰ κλάματα καὶ φεύγει, παίρνοντας μαζὴ του γιὰ πάντα μέσα στὴν καρδιά του τὸ χαμόγελο τῆς ἀγαπημένης Μεγάλης ψυχῆς.

Βέβαια τέτοιο φευγιὸ δὲν εἶναι συνειθισμένο πράμα, αἶ ;

Μὲ λίγα λόγια : ὅταν ἀγαπᾷς ἓνα κορίτσι, καὶ σ' ἀγαπάει κι αὐτό, δὲν ὑπάρχει ἄλλη λύση ἀπὸ τὸ γάμο. Μὲ τὴ διαφορά πὼς λίγοι ἄντρες εἶναι ἔτοιμοι νὰ τὴν παραδεχθοῦνε, μὲ τοὺς ὄρους ποῦ προσδιορίσαμε, οὔτε καὶ καμμιά σύζυγος εἶναι ἱκανὴ νὰ κἀνῃ αὐτὸ ποῦ ἔκανε ἡ μοναδικὰ αὐτῆ Μεγάλῃ ψυχῇ.

ΑΓΡΙΟΤΗΤΑ

Καθόλου δὲν ἀπαγορεύεται· μάλιστα ἐπιβάλλεται στὸ συγγραφέα νὰ βγάξῃ ἀπὸ τὴ ζωὴ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἔργου του. Σ' αὐτὴ τῆ μελέτῃ τὴν ψυχολογική, ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ ποῦ κάναμε δῶ μὲ γενικὲς γραμμές, ἄς πᾶμ' ἓνα βῆμα παραπάνου.

Περιγράψαμε τὴν παρθένα καὶ τὴ σύζυγο. Ἄς περιγράψαμε καὶ μὲ λίγες πινελιὲς τὸν ἄντρα, ἢ καλῆτερα, ἄς προσδιορίσουμε μερικὲς λεφτομέρειες, ποῦ μποροῦνε νὰ τὸν ἀποβλέπουνε, ἄς τις προσδιορίσουμε ὄχι τόσο γιὰ νὰ χαρακτηρίσουμε τὰ ἐλατήριά του, ὅσο γιὰ νὰ ρίξουμε σ' αὐτὲς ἐδῶ τις σελίδες κάποια φαιδρότητα, φέροντας ἐνάντια τῆ στάση τοῦ κόσμου στὴ στάση ποῦ πήρε αὐτὸς ὁ ἄντρας.

Ἄς τὸν πάρουμε πρῶτα-πρῶτα ἀφιλόκερδο μέχρι θυσίας. Ἄς ὑποθέσουμε πὼς γιὰ νὰ πάῃ ἐκεῖ ὅπου τὸν φωνάζει τὸ χρέος, ἔτσι ὅπως τὸ νοιώθει αὐτός, ἀπαρνιέται χίλια δυὸ πλεονεχτήματα πνευματικά, κοινωνικά, ὕλικά κι ἄλλα. Ἄς μὴ νομίσουμε ὅμως ὅτι τὸ χάσιμο αὐτὸ τῶν πλεονεχτημάτων εἶναι γι' αὐτὸν ἀπόλαψη ἀπὸ τὴ στιγμή ποῦ χορταίνει τὸ ἐρωτικὸ

του πάθος. Ὅχι ! Αὐτὸ τὸ πάθος δὲν ἔχει καθόλου νὰ κἀνῃ στὴν ἀπόφασή του. Καὶ πραγματικά, γιὰ νὰ τὸ χαρτάση δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὸ γάμο· ἓνας ἄντρας ὅλα μπορεῖ νὰ τὰ πετύχῃ ἀπὸ τὴν ἀφοσίωση τῆς γυναίκας, ἀκόμη κι αὐτό.

— «Μὰ κακομοίρη, αὐτὸ τὸ πάθος εἶναι ἡ μόνῃ δικαιολογία σου !» πάνε καὶ τοῦ λένε οἱ πρόστυχοι, κείνοι ποῦ θαρροῦν πὼς λένε τίποτα καινούργιο ἄμα σοῦ λένε τὸ αἰώνιο σχλὸ καὶ τὸ παρᾶλογο, πὼς τάχα ἓνας δυνατὸς ἔρωτας σαρκικὸς τὰ δικαιολογᾷ ὅλα.

Βέβαια, πάθος πρὸς τὸ κορίτσι, αὐτὸς ὁ παντρεμένος τῶχει, αὐτὸ δὲν τὸ ἀρνούμαστε. Δίχως αὐτὸ τὸ πάθος τὸ ἔγκλημα ποῦ ἔκανε ἀγαπώντας το θὰ εἶτανε, ὄχι συχωρεμένο—τίποτα δὲν τὸ συχωραίει, τὸ εἶπαμε—μὰ ἀκατάληφτο.

Ὅμως ἀκόμα λιγότερο δικαιολογημένος θάτανε ἂν ἀκολούθαγε μονάχα τὸ πάθος του χωρίζοντας τὴ γυναίκα του. Αὐτὸ πιά θὰ εἶταν τέλεια ἀτιμία, θᾶδειχνε πὼς δὲν ἔχει ντιπ χαρακτήρα ἂν παράταγε τὴ γυναίκα του, καὶ μάλιστα τέτοια γυναίκα ποῦ ἐκθειάσαμε, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἀγαπάει ἄλλη.

— «Κυρά μου, λυπάμαι πολὺ, μὰ δὲ σὲ γουστάρω πιά !»

Οἱ ἐπικριτὲς τοῦ συζύγου ἔχουνε στὸ βάθος αὐτῆ τῆ γνώμη. Τοῦ τὸ εἶπανε καὶ σκληρὰ—ὄσες φορὲς μπορέσανε νὰ τὸν κατηγορήσουνε πὼς ὄ,τι κάνει τὸ κάνει ἀπὸ πάθος μονάχα. «Ἄ ! νὰ εἶτανε μονάχα ἐρωτοχτυπημένος, θὰ τότε συχωροῦσε κανένας !» φωνάζουνε μὲ μιὰ ἀφέλεια καὶ μὲ μιὰ ἔπαρση γιὰ τὸ μυαλό τους, τάχατε κρίνοντάς τον μ' ἐπιείκεια, καὶ δίχως νὰ τὸ θέλουνε μέσα τους. Μὰ φοβοῦνται νὰ κοιτάξουνε καθαρὰ καὶ θαρρετὰ μέσα τους καὶ γι' αὐτὸ μιλάνε ἔτσι. Ἡ βαθύτερη σκέψη αὐτοῦ τοῦ ἀθρώπου τοὺς ἐρεθίζει καὶ γκαρίζουνε, γιὰ τὴν τοὺς δείχνει τὴν ἀρετῆ. Ἄν ἔχῃ αὐτὸς δίκιο, ἂν κἀνῃ ὄ,τι κάνει ἀπὸ μεγάλη ἔγνια πρὸς τὴν ἠθική, τότε πρέπει ὅλοι αὐτοὶ οἱ Φαρισσαῖοι νὰ κανονίσουνε τὴ θέση τους. Καὶ γιὰ νὰ ἀποφύγουνε τὸ ζυγὸ, γιὰ νὰ γδικηθοῦνε, γιὰ νὰ μπορέσουνε νὰ κοροϊδέψουνε καλῆτερα τὸν ἄμοιρο, κρύβονται ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴν ὁμορφὴ προστυχία τῆς συνειθισμένης δικαιολογίας.

Καὶ κατηγορώντας τὴ διαγωγή του, κάτου ἀπὸ τὰ δικαιώματα τάχατε τοῦ ἐρωτικοῦ πάθους, πέφτουνε οἱ ἴδιοι στὴν ἀνηθικότητα, γιὰ τὴν, ἐπιτέλους ὅσο πάθος κι ἂν ἔχῃ κανένας μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ τὸ συγκατήσῃ. Ἐκεῖνο ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ συγκατήσῃ, δὲν μπορεῖ νὰ τὸ διαθέσῃ, εἶναι ἡ τιμὴ τοῦ ἄλλου, ἡ τιμὴ τοῦ κοριτσιοῦ. Πόσο ἱερὸ τοῦ εἶναι αὐτό, τὸ ἀποδείχνει ἡ παληκαριά ποῦ ἔχει κατα-

φρονώντας τα όλα, με μιὰ ἐλπίδα ἴσως στὸ βάθος, νὰ δώσῃ τὸ παράδειγμα τοῦτο : πὼς ὅταν ἓνας ἄντρας ἔκανε τὸ σφάλμα καὶ σήκωσε τὰ μάτια του ἀπάνου σὲ μιὰ παρθένα, ἔχει χρέος νὰ διορθώσῃ μ' ὅποιο κι ἂν εἶναι τρόπο καὶ μ' ὅποια θυσία κι ἂ χρειαστῇ, αὐτὸ τὸ σφάλμα, τὸ πιὸ μεγάλο ἀπὸ κάθε ἄλλο σφάλμα ἀντρικό.

Ἐνα μάθημα ἠθικῆς ποὺ θέλει ἐπίσης νὰ δώσῃ στοὺς συγχρόνους του εἶναι ἡ μεγάλη περιφρόνηση ποὺ δείχνει γιὰ κάθε κοινωνικὴ ὑποκρισία. Ψευτοαντρόγενα, διπλοαντρόγενα, κρηρίματα, ἀπάτες, προδοσιές ποὺ εἶναι ἡ μονέδα, ἡ γαζέττα, νὰ ποῦμε, στὶς περιφρονηστικὰ συζυγικὰ σκέψεις μας, ὅλα αὐτὰ τὰ τσαλαπατάει. Κι ἂν ἔτυχε νὰ κἀνῃ κι αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἔτσι ἀπὸ ρουτίνα, ἓνα λάθος, σιχαίνεται ὅμως αὐτὲς τὶς πομπές, μπροστὰ στὴν ἀγνότητα αὐτοῦ τοῦ κοριτσιοῦ, μπροστὰ στὸ ὑψηλὸ τὸ αἶσθημα ποὺ τοῦδωσε. Τώρα περπατᾷ με πρόσωπο ξέσκεπο, ἀντρίκια, παληκαρίσια.

Κ' ἔπειτα ὅλοι μας μποροῦμε νὰ σφάλουμε. Μπορεῖ κι αὐτὸς νὰ γελάστηκε. Μὰ ἓνας ποὺ γελιέται, καὶ μάλιστα σὲ τέτοιο βαθμὸ, ἓνας ποὺ γελιέται καλοσυνείδητα, φαίνεται πὼς ἀξίζει τὸ σεβασμὸ τοῦ καθενοῦ, σεβασμὸ ποὺ τὸν κάνουν ἓκατὸ φορές πιὸ μεγάλο ὅλοι οἱ ἀνάξιοι σεβασμοί, ποὺ δίνονται κάθε μέρα ἄδικα στὰ μιλλιούνια τῶ Φαρισσαίων, κεινῶν ποὺ εἴτε μεγάλοι εἶναι εἴτε μικροί, ἀπατοῦνε τὴ συνείδησή τους—ἂν τύχη δὰ κ' ἔχουνε συνείδηση.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Μετάφραση Ε. Ε.

“ΜΟΥΣΙΚΗ,”

13-15 Στὰ Ἀρσενίου 13-15. — Ἀθήναι

Ἄλλη ἡ κλασσικὴ μουσικὴ.

Ἄλλη τὰ νεότερα succes.

Ἄλλη τὰ τραγούδια ὅλων τῶν Ἑλλήνων συνθετῶν.

Τὰ νεότερα Ἑλληνικὰ ἔμβληματα.

Γ. Λαμπελέρ ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

Θ. Σακελλαρίδου ΕΛΛ ΔΟΞΑ

Σπ. Σαμάρα ΟΙ ΝΙΚΗΤΑΙ

Μ. Καλομοίρη ΕΜΠΡΟΣ

Ι. Καίσαρη ΔΕΥΘΕΡΩΜΕΝΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Ἄλλη ἡ ἐκδοτικὸς οἶκος «Μουσικὴ» χάρις εἰς τὴν ἰδρυσὶν τοῦ χαρακτηριστικοῦ τῶν τμημάτων ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδοσὶν μουσικῶν τεμαχίων καὶ διὰ λογαριασμὸν τρίτων εἰς τιμὰς ὑγκαταβατικὰς.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ νέο βιβλίον τοῦ ΨΥΧΑΡΗ

«Le crime du poète»)

Ἔλα στὴν ἀγκαλιά μου καὶ γύρε νὰ πεθάνῃς !
Τὸν κόσμον δὲ βαρέθῃς καὶ τὴν πικρὴ μας ζήση ;
Ἄλλα πὼς ρεῖουν γύρω καὶ χάνονται, ξεχάνεις ;
Καὶ τί οἱ δικές μας μέρες μπρὸς στὴν αἰώνια Φύση ;

Ἄλλη κάθε δρόμος πάντα στὸ κοιμητήρι φέρνει.
Πᾶμε ν' ἀναπαυτοῦμε στοῦ τάφου τὴ γαλήνη.
Ἄλλη πεπρωμένος χάρος ἄλλη μορφή δὲν παίρνει
κι ὅταν μιὰν ἄθλια ζήση στὰ ἓκατὸ χρόνια σβήνει.

Γλυκεῖά μου ! ἡ κάθε μέθη γιὰ μιὰ στιγμή 'ναι μόνο.
Σὲ λίγο ἡ μαύρη λύπη γιομίζει τὴν καρδιά μας,
καὶ φέρνει τὸ βραδάκι μὲς στ' ὄνειρον τὸν πόνον,
καὶ στὸ σκοτάδι τρέμει τὸ τέλος τοῦ ἔρωτά μας.

Ἔδω κ' οἱ δύο ! Ἄλλη ἀγάπη δὲ στάθῃς πιὸ μεγάλη.
Γελᾷ ὅλη ἡ πλάση ἐντὸς μας, σύμφερα πιά δὲ μένουν.
Ἄλλη ὑπέριστα στιγμή μας, στιγμή ποὺ δὲν εἶν' ἄλλη,
ἐσὺ εἶσαι ἡ μόνη ἀλήθεια στὰ πάντα ποὺ διαβαίνουν.

Τάχα θαρρεῖς, καλὴ μου, τέτοια στιγμή σὰν τώρα
γιὰ μᾶς πὼς θὰ ξανάρθῃ, μόλις χαθῇ καὶ σβήσῃ ;
καὶ πὼς μιὰ τέτοια σπῖθα, γλυκότερη μιὰ γνώρα
χιλίες φορές κι ἂ ζοῦμε θαρρῆ νὰ μᾶς μεθύσῃ ;

Τ' ἀνάλαφρά σου πόδια τὰ κορφοβούνια ἀγγίξαν.
Μὴν κατεβαίνεις. Θεῖα ξανάστραψε ἡ μορφή σου.
Κι ἂν στὶς γητεῖες τῆς πλάσης οἱ δύο ψυχές μας σμιῖξαν,
στὰ χαμηλά μὴ θέλῃς νὰ συντριφτῇ ἡ ζωὴ σου.

Ἄλλη εὐτυχία μᾶς γνέφει καὶ πᾶμε νὰ τὴν βροῦμε.
Τὴν τελευταία μας ὥρα, στιγμή στερνὴ μαγεύτρα,
τὸν πιὸ βαθὴ κημὸ μας ποὺ εἰπὸς ἀγνὰ κρατοῦμε
ἄς τὸν σκορπᾷ ἡ ψυχὴ μας, τοῦ ἀπείρου ταξιδεύτρα.

Κι ἄς μᾶς ζηλέψουν ἄλλοι τὸν ἀγοῦρον χαμὸ μας !
Τὸν κόσμον παραιτῶντας στὴν εὐτυχία θὰ πλέμε.
Πάντα κρυμμένο ἄς μὲνῃ τὸ ἔρωτικὸ ὄνειρό μας
κι ἀπὸ τὴ ζήση ἀλάργα τὸ ἰδανικὸ ποὺ θέμε.

Ἄς μετρηθοῦν οἱ μέρες στὸν ἀτελείωτον Χρόνον
ποῦ ὅλο περνᾷ καὶ φεύγει σὲ στράτα πατημένη.
Στὴ λησμονιὰ ἄς βρεθοῦμε, μὲ μιὰ σου λέξη μόνο,
κι αὐτὴ ἡ στιγμή βαθιά μας ἄς μείνῃ χαραγμένη.

Ἄς διαφεντέψουμε ἔτσι καθ' αἴσθημα φλογᾶτο,
κι ἄς μὴ χαθῇ οὔτε στάλα στὴ γλύκα τοῦ ἔρωτά μας
Δὲ θέλω τὴν ἀγάπην σὰ θύμημα φευγᾶτο.
Δὲς ! τὸ δρολάπι τρέμει πάνου ἀπ' τὰ μέτωπά μας.

Νὰ ζῆ κανεὶς, δὲν εἶναι παρ' ἀγωνία καὶ πλήξη
Ἄς τὴν λυγρὴ ἡ καρδιά μας καὶ βαρετὴ ἀπομένει.
Σὰν πλημμυρῶσῃ ἡ ἀγάπη καὶ τὴν ψυχὴ μᾶς πνίξει,
ποιὸς γι' ἀγαθὸ μεγάλο τὸ χάρος δὲν προσμένει ;

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοχτήτης: Δ. Η. ΤΑΓΚΟΛΙΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δο. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις έπαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (3 δο την τριμηνία).—Κανένας δε γράφεται συντρομητής α δεν προπληρώσει την συντρομή του.

20 λεπτά το φύλλο.—Τά περασμένα φύλλα που λιούνται στο γραφείο μας διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κιάσκια, και στις έπαρχίες σ' όλα τα πραχτορεία των Έφημερίδων.

Ω ναι, ή αγάπη πάντα το θάνατο σιμώνει,
τόν κόσμο αιώνια φεύγει, τή λησμονιά γυρεύει.
Προμάντεμα άργης θλίψης τις μέρες της μαργώνας,
τήν ώρα που στής μέθης τήν ήδονή πιστεύει.

Άλήθεια! δέν το νοιώθεις; Στόν κάθε έρωτεμένο
όταν το πάθος, πλάγι στην όμορφιά σου, ανάβει,
ή αγάπη του θανάτου, σάν άνθος σκοτισμένο
φυτρώνει εκεί, θεριεύει και τή χαρά σκοντάβει.

Μάταιη του ανθρώπου ή μοίρα, στη σκοτεινιά γυρίζει,
άνήμπορη είν' τ'ό κλάμα και τή χαρά ν' άφίση.
Τά πάντα ή μετριότη θλίβει και ταλανίζει.
Τά μεσημέρια άλάργα δέν είναι από τή δύση...

Έλα και μη φοβάσαι του τάφου το σκοτάδι.
Δέ ζήσαμε ως τά τώρα με το θερμό έρωτά μας;
Γιά μās δέν έχει χάρη μιās νέας ζωής το χάδι,
μισέψαν πια οι ψυχές μας και μείναν τά όνειρά μας.

Χρωστούμε του θανάτου το φόρο, άλάργα ή τώρα.
Χαρά στον που πεθαίνει μες στη στιγμή του όνειρου.
Κι αν χιλια χρόνια σβήνουν μπρός σέ χραῖς μιάν ώρα,
νά διαλυθώμε πάμε στη λησμονιά του άπειρου.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Στο άρθρο του κ. Κ. Μαλέα: «Από τήν Έκθεση τής κ. Φλωρά—Καραβία» (σελ. 12), στήλη 1 τελευταία άράδα το χρωματοτυπίες νά διορθωθεί χρωματοσιές.

ΟΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΚΥΡ ΑΜΕΛΙΟ

Ο κραταιότατος στρατηγός **Άμέλιο** ανάλαβε νά κάνει στη Ρόδο άπογραφή, για νά εξακριβώσει αν υπάρχουν περισσότεροι Έλληνες ή περισσότεροι Ίταλοι στη Ρόδο. Άμα είχε τελειώσει αυτή τή δουλιά, τ'ό ανακοίνωσε σ' έλλη τήν αίκουμένη, ότι από 13,744 κατοίκους, που έχει ή Ρόδο, μόνο 4246 είναι Έλληνες και θριαμβευτικά συμπέρανε ή φιλελληνικότατη «Τριμπούνα», ότι απ' αυτούς τούς αριθμούς φαίνεται άμέσως, ότι «στη Ρόδο ό Έλληνικός πληθυσμός βρίσκεται πολύ σέ μειονοψηφία... και έπως συμβαίνει στα νησιά έτσι και στην Ήπειρο και στη Μακεδονία, οι Έλληνες είναι άραιοί». Παρατηρήσετε τήν έκφραση: «Στη Ρόδο», μπορεί νά είναι ή πόλη, όταν πρόκειται νά αποδειχτεί ή Έλληνική μειονοψηφία, και νά είναι τ'ό νησί, όταν πρόκειται νάποδειχτεί ή αθάδεια του Έλληνισμού. Εύτυχώς οι Έλληνες, που διάβασαν αυτές τις συκοφαντίες τής «Τριμπούνας», παρακάλεσαν τόν κύριον Άμέλιο, νά μās πεί νέττα σκέτα τί έννοει τ'ό νησί ή τήν πόλη; Τώρα ας δούμε τούς αριθμούς τής άπογραφής:

	Έλλην. Μουσουλμ.	Έβρ.	Καθολ.	Όλοι		
Τής πόλης	4246	3100	4800	4200	318	13744
Του νησιού δίχως τήν πόλη	13000	8000	1600	—	—	14600
Του νησιού	17246	6000	6400	4200	318	28344

Δίχως νά εξετάσουμε, αν είναι αξιοπίστευτοι οι αριθμοί, μόνο αυτό θέλω νά εξακριβώσω: Άφού ή άπογραφή αναφέρει όχι στρογγυλούς αριθμούς, μά δεκάδες και μονάδες, δέν είναι περίεργο, ότι ό αριθμός των Έλλήνων και των Μωαμεθανών, που κάθονται έξω από τήν πόλη, είναι στρογγυλότατος και νά μην υπάρχει ούτε ένας Έβραιος ή Καθολικός στο νησί; Κύρ Άμέλιο, αν θέλετε νά μās γελάσετε, πρέπει νά τ'ό κάνετε σέ τρόπο, νά μη τ'ό καταλάδουμε. Και σ'ό κυρά «Τριμπούνα», αν θές νά βρῖσεις τούς Ρωμιούς για τις υπερβολές τους, δέν πρέπει νάναφέρεις στην ίδια βδομάδα, ότι στη Ρόδο οι Ρωμιοί είναι σέ μειονοψηφία και ότι στη Ρόδο είναι 60 000 από τούς κατοίκους Έλληνες. Η «Τριμπούνα» έχει και άλλες νοστιμάδες για όσους τήν διαβάζουμε δίχως Ίταλοφοβία. Αύτη τήν Έλληνικωτάτην λέξη τή μεταχειρίζονται ή «Τριμπούνα» και τ'ό «Corriera dela sera», όταν πρόκειται νάποφύγουν μιá άπάντηση σέ μιá ρώτηση, που δέν τούς άρέσει: έτσι διαβεβαιώνει ή «Τριμπούνα», ότι ή Ίταλία δέν τρέφει ούτε τήν έλαχίστην έχτρα για τόν Έλληνισμό: και σ'ό ίδιο άρθρο άπορεί, πώς

τῆς Γαλλίας νὰ γείνει μεμιάς ὁ καταχτόνιος ἔχτρος τῆς Ἰταλίας... Ἀπόδειξη τῆς ἔχτρας τῆς Γαλλίας εἶναι... ὅτι ὑποστηρίζει τὸν Ἑλληνισμό! Θέλετε καὶ ἄλλη φραττελικὴ λογικὴ; Νά τηγε: Ἡ Ἰταλία, ποῦ δὲν ἔχει οὔτε τὸν ἐλάχιστο σκοπὸ, γιὰ ἐδαφικὰ κατακτήσεις στὴν Νότια Ἀλβανία, (ἔμεῖς λέμε Ἡπειρο), δὲν μπορεῖ νὰ φέρσει αὐτὰ τὰ μέρη, ὅπου κάθονται **κατὰ 2)3 Ἀλβανοὶ καὶ Μακεδονο-Ρουμάνοι**, (ἔμεῖς λέμε Κουτσόβλαχοι), νὰ γίνουν Ἑλληνικά, γιατί ἔτσι αὐτοὶ ποῦ γυρεύουν τὴν ἐλευθερίαν θὰ ἔχουν νὰ ὑποφέρουν τὸ ζυγὸ καὶ τὴν ὑποδούλωση ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας. «Καλὰ λοιπὸν, ἄς γίνοι δημοψήφισμα!» Ὁχι, ἡ Ἰταλία, ποῦ γνωρίζει καλὰ τὰ **φιλελληνικὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων τῆς Νότιας Ἀλβανίας**, δὲν μπορεῖ νὰ ἐμπιστευθεῖ τὴν τύχη τοῦ πορθμοῦ τῆς Ὀτράντο, σ' ἓνα δημοψήφισμα, ποῦ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι θὰ βγεῖ σὲ ὄφελος τῆς Ἑλλάδας.

Βιέννη

ΠΑΥΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΛΙΑΣ

ΑΚΟΜΑ ΟΛΙΓΟ ΦΩΣ

Φίλε «Νουμά»,

Σοῦ στέλλω ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ ἐπιστολὴ ποῦ ἔλαβα χτές. Εἶναι ἐνδεικτικὴ ἡ κατάστασις ποῦ βασιλεύει στὰ Βουργαροπατημένα μέρη καὶ ἂν δὲν ἀπέλπισε τοὺς ἑδῶ, ἡμᾶς μᾶς ἀπέλπισε ἐκεῖ, ἀφοῦ οὔτε τιμὴ, οὔτε περιουσία γιὰ τοὺς Ἑλληνας ἀναγνωρίζεται.

Ἐρχισεν ἡ αἰμορραγία ἡ ἐθνικὴ, ἄρχισε νὰ χύνεται τὸ μαῦρο σκοτάδι τῆς δουλείας πέρα ὡς πέρα στὴ Θράκη. Ὁ ἥλιος ὁ ἐθνικὸς ἐσκοτίστηκε ἀπὸ τὰ σύγνεφα τῆς ἐπιδρομῆς αὐτῆς, ποῦ λέγεται ἐλευθέρωσις καὶ σὰν καταιγίδα συνεχλόνησε τὴ βλάστησι τῆς ἐθνικῆς μας ἀκμῆς.

Ἐὰν ἀνοσιουργήματα τοῦ βάρβαρου κατακλυσμοῦ δὲν ἀρμαθιάζονται, γιατί θὰ ἐχρειάζοντο στήλες καὶ στήλες νὰ περιλάβουν τοὺς καημοὺς μας. Ἐδῶ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη ἀπλώνεται τὸ παράπονο τῶν τῶν δούλων. Τρίζουν τὰ κόκκαλα τῶν γονέων μας ἀπὸ τὸ σιδερένιο πάτημα τῶν ἐπιδρομῶν, ποῦ ὅπου ἐπέρασαν ἀφήσαν τὴ θλίψη, τὸν καημὸ.

Ἐμῆτερες κλαῖνε τὴν χαμένη παρθενιά τῶν κοριτσιῶν τους, πατέρες γυρεύουν νὰ στηλώσουν τὰ συντρίμματα τῆς θύελλας αὐτῆς, παδιὰ στρουμυγμένα στὴ γῆ, ποῦ μόνη αὐτὴ τοὺς ἔμεινε ἀπὸ τὸ πέρασμα τῶν φουσάτων τῶν κατακτητῶν, κλαῖνε ζητώντας τὸ ψωμί, τὸ στῶμα, τὴν ἡσυχία ἀγκαλιὰ τῆς μάνας τους.

Ἐὰν σχολεῖται μας κλεισμένα κ' ἐρειπωμένα. Οἱ ἐκκλησιῆς μας παρμένες, οἱ παπάδες στέλνονται στὸν ἄλλο κόσμος, οἱ δάσκαλοι τοὺς ἀκολουθοῦν, οἱ δασκάλισσες, τῶν ἀρχικομιτατζήδων οἱ θλιμμένες αἰχμάλωτες... .

Ἐποῦ νὰ στραφῆ τὸ δακρυσμένο μάτι, ποῦ νὰ ζητησῆ τὴν ἐλπίδα τουλάχιστο;— γιὰ μᾶς χαμένη ἡ ἐλπίδα.— Κάθε τόσο ἀκούγεται ἡ βαρῆχη φωνή: «Ὡ ἔσεις ποῦ ἐπλανηθήκατε, ὦ ἔσεις, ἄθλια κουφάρια, ποῦ ἀρνηθήκατε τὸν ἐθνισμό σας, στραφεῖτε πρὸς τὴν ἀλήθεια, πρὸς τὸ φῶς καὶ ρουφήστε τὸν πολιτισμὸ, τὴ ζωὴ, τὴ γλώσσα τῶν πατέρων σας, ἄλλοῶς σᾶς περιμένει τὸ μαχαίρι τῶν τσελατῆδων τῶν κομιτάτων ποῦ λέγονται ἐθναπόστολοι Βούργαροι».

ἘΚι ἀντιλαλεῖ στὰ πέρατα τῆς Θράκης ὁ κλαυθμός, ἡ θλίψη τῶν σφαζομένων, ὁ πόνος καὶ ἡ ἀγανάκτησις τῶν κλεπτομένων, τῶν δοκιμαζομένων μδλα τ' ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας ποῦ στὴν πραγματικότη λέγονται **ἐπιδρομὴ**, πέρασμα Ὄθων, πέρασμα ἀγριῶν ὀρδῶν.

ἘἩ νεότης μας φεύγει ἀθρόα. Ἡ γενεὰ τοῦ μέλλοντος ἐκπατρίζεται καὶ ἡ αἰμορραγία ἀκατάσχετα θὰ φέρῃ τὸ θάνατο τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς, τῆς ἀκμῆς τοῦ Θρακικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ἘΠοῦ εἶναι ἡ ἐθνικὴ σας ἀμυνα νὰ σταματήσῃ τὸ βαρὺ χέρι τῶν συμμάχων, ποῦ ἀδιάκοπα καταφέρνει κατακεφαλιές;

ἘΠοῦ εἶναι ἡ δύναμη τῆς Κυβερνήσεώς σας ἐκεῖ νὰ ἐλαττώσῃ τουλάχιστο τὴν αἰμορραγία, ἂν δὲ ἔμπορη νὰ τὴ σταματήσῃ; Δὲν αἰσθάνεστε ἐκεῖ πέρα ὅτι σφαδιάζουμε κάτω ἀπὸ φτέρνα βρωμερῆ, ὅτι πνιγόμεστε, ὅτι λιποψυχοῦμε, ὅτι πεθαίνουμε;

ἘὉ εἰκοστὸς αἰῶνας τῶν ἐλευθέρων ἀρχῶν μᾶς περισφίγγει μὲ τὴ χειρότερη δουλεία, ποῦ ἔδοκμασεν ὁ κόσμος: Ποῖὸ σημεῖο νὰ περισώσουμε, ὅταν τὸ ἐθνικὸ μας οἰκοδόμημα μὲ ὑπόκωφους δονισμοὺς σιεῖται; Ὡστε λοιπὸν Βούργαροι θὰ γίνουμε; Βουργάρικη θὰ γίνῃ ἡ γῆς μας, μὰ ἔμεῖς θὰ λυώσουμε ἀφίνοντας τὴν τελευταία μας πνοὴ πάντα σὰν Ἑλληνας ἄξιοι καλλίτερης τύχης. Περιμένουμε τὴν ἀπάντησίν σας... .»

ΘΡΑΚΙΚΟΣ

“ΓΡΑΜΜΑΤΑ”

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Τόμος Δεύτερος (400—450 σελίδες)

Συντρομὴ φρ. 10, προπληρωτέα.

Διεύθυνσις: «Grammata» B. R. 1146, Alexandrie (Egypte)

ΑΤΤΙΚΗ

Στὸν ΙΑΑ

Τὴ γῆ τῆς Ἀττικῆς, ἐκεῖ ποὺ γεννήθηκα καὶ μεγάλωσα, δὲν εἶχα ἀγαπήσει μὲ τὸ μέτρο τῶν τρανότερων καημῶν. Δύσκολα τὰ παιδιὰ μποροῦνε νὰ λατρέψουν ὅ,τι βρίσκεται πολὺ σιμὰ τους. Ἄλλοι τότε μαγνήτες, ἔξω ἀπὸ μένα, μακριὰ μου, μὲ ἔσερναν....

Ἦ γαλάζια πουλιὰ ἀναπόχρητα, ἀπιαστα χρυσόνειρα, ξεκινήματα γιὰ τ' ἀπόμακρα καὶ γνωριμιές μὲ τὰ καινούρια, ταξίδια παιδιάτικα στὶς παραμυθένιες Κολχίδες! Παιδιὰ ἀκόμα εἶδα νὰ μοῦ χαμογελοῦνε ξένες μάγισσες χῶρες. Ἐνα μεσημέρι κοιμήθηκα σὲ κάποιο ἀκρόλιμνο τῆς Σαβοῦας· οἱ φλαμουριές εὐωδιάζανε τόσο βαρεῖα ποὺ μοῦ μεθύσανε τὸν παιδικότροπο νοῦ. Χλοισμένα λεβάρδια καὶ πρασινόγλαυκα κανάλια μὲ ρήξανε σὲ μακρινότερες ἀπρογιαλιές· ἔγειρα μυστικόπαθα τὸ κεφάλι μου στὰ ὀμιχλιασμένα σουρουπώματα, κάτω ἀπὸ τοὺς ταξιδιαρικούς ἀτμούς ποὺ φεύγανε μέσα ἀπὸ τὸ κουρασμένο στερέωμα. Ἀγάλια ἀγάλια καημοὶ μὲ συνεπύρην ἀπὸ θύμησες τῶν τόπων ποὺ πρωτόζησα· ὁμῶς τώρα τίς φώτιζε τὸ νέο φῶς τῶν εἴκοσι χρόνων. Σὰ γνώρισα τὸν ἑαυτό μου, γνώρισα κ' ἐσένα μαζὶ καὶ σ' ἀγάπησα κ' ἐσένα, ὡ νόημα καὶ ὡ ἀρετὴ τῆς γεννήτρας γῆς!

Ἄς γίνῃ ὁ ρυθμὸς σου ρυθμὸς τῆς ζωῆς μου!

Μιά διανοητικὴ ὁμορφιὰ σὲ σκεπάζει ὀλόκληρη. Μέσα στὴ θεϊκὴ σου τὴν ἀνεση ἀρμονίζω τὸ νοῦ καὶ συγκεντρώνω τὴ σκέψη μου. Δὲ συκοινωνῶ μαζὶ σου, καθὼς σὲ χῶρες ἄλλες, οὔτε μὲ τὴν ἔνταση μιᾶς ἀξήγητης ταραχῆς, οὔτε μὲ τὸ ξεχειλισμα τῆς ἠδυπάθειας, οὔτε μὲ τὴ θανατερὴ ἀκίνησι μιᾶς νεκρῆς βορεινῆς φύσης. Ἦ χῶρα ἰσόμετρη, φωτεινὴ καὶ ἀτάραχη! Ρυθμισμένα τὰ βουνά σου σημαδεύουν τοὺς ὀρίζοντες· τὸ φῶς χύνεται ἀδρὸ πάνω ἀπὸ τίς στέγες τῆς πολιτείας καὶ ἀπὸ τὰ στάχια τῶν ἀγρῶν, πάνω ἀπὸ τοὺς λιτοὺς ἐλαιῶνες καὶ τοὺς πευκῶνες τοὺς φουντωμένους. Πιὸ πέρα ἀκόμα, πρὸς τὰ στερνὰ ρομανάκια, λαμποκοπώντας ἀπλώνεται καὶ ἀνατριχιάζει τὸ πέλαγος. Σοῦ βρέχουνε τὰ πόδια σου ὁ κόρφος τῆς Αἴγινας καὶ ὁ κόρφος τοῦ Μαραθῶνα!

Ἄς γίνῃ ὁ ρυθμὸς σου ρυθμὸς τῆς ζωῆς μου.

Ἰσόμετρη, φωτεινὴ καὶ ἀτάραχη ἄς εἶναι ἡ κάθε μου ὥρα, κ' ἔτσι δυναμόνοντας παράμερα, νὰ ξεκινῶ γιὰ τὴν πράξη μέσα ἀπὸ ρωμαντικὰ μονοπάτια τῆς ζωῆς.

Ἀπομειήμερο στὸν Ἀττικὸ κάμπο. Ἀναπαμένα βουνά, πλαστικά, γεράνια, μὲ γραμμὲς αὔλα στέρες. Μελωδία ἀπὸ τρισεύγενες χρωματωσιές. ἸΚάτι ἄνετο, λιτὸ καὶ ἀραιὸ κρατεῖ τὸν αἰθέρα καὶ ὀλόκληρὴ τὴν ἔκταση, σκορπισμένο μέσα στὸ γαλάζιο τὸ ἀπειρὸ.

Πλατὺς ὁ κάμπος ἀνασαίνει ὀλόκληρος: Μακριές λουρίδες κεραμιδιές, ἀπλωσιές κιτρινωπές, μεθοῦνε μὲ τοὺς μαθιούς ἰσκιούς. Σὰ λίμνες ἀπλωμένες, ἀναδεύοντας ἀνατριχιάζουν τὰ χρυσοπράσινα στάχια κ' οἱ πορφυρὲς παπαροῦνες ματόνουν. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ μιὰ λεύκα θρεῖ καὶ βαθύχρωμα λαμπαδιῶντα κυπαρίσσια κόβουνε τὸ στερέωμα.

Στὴ μέση ἀπὸ τὸ πολυχῶρο χωράφι θωρῶ μιὰ χωριατοπούλα. Στέκει ὀλομόναχη. Στὸνα χέρι κρατεῖ ἀρμαθιὰ τὰ χλωρὰ στάχια· μὲ τ' ἄλλο στὸ μέτωπο ἀπάνω φερμένο, ἰσκιώνει τὰ ματόκλαδα. Φορεῖ κίτρινο τσεμπέρι· ἡ μπλούζα τῆς εἶναι κόκκινη κ' ἡ ποδιά τῆς γαλάζια. Κάτου ἀπ' τὰ μαῦρα μαλλιά γράφεται ἀνοιχτὸς ὁ λαιμός· τὰ γυμνά πόδια τῆς καὶ τὰ μπράτσα ξεπροβάλλουνε σταρένια. Στέκομαι καὶ τὴν ἀγναντεύω....

Πολύχρωμη χωριατοπούλα, δὲ μοῦ ξυπνήσῃς ἐρωτόχαρες ὀρμές. Τὰ μόρια τῆς παιδικῆς σου σάρκας σκορπίζονται στὸν ἀττικὸ αἰθέρα... Ἀνταμόνεσαι μὲ τὴν πλουτοφόρα γῆ, ἕνα γίνεσαι μαζὶ τῆς, ἀξεχώριστα.... Πέρνεις κάτι ἀπὸ τὸ χῶμα ποὺ πατάς, κάτι ἀπὸ τὴ βλάστηση, ἀπὸ τίς πέτρες καὶ ἀπὸ τὰ πουλιὰ, ὡ ντόπιο γέννημα τῆς γῆς καὶ ὡ συμπλήρωμα δικό τῆς!

Στάσου, μὴ φεύγῃς. Δὲν εἶμαι ὁ Σάτυρος τοῦ ἀρχαίου καιροῦ· οἱ Νύμφες τώρα πᾶνε! Θὰ σὲ καληωρῶ καὶ θὰ σοῦ πῶ τὸν καλὸ λόγο. Θὰ μὲ κοιτάξῃς βέβαια, ἔτσι σὰν ξαφνισμένη, καὶ θὰ μ' ἀποκριθῇς. Μπορεῖ νὰ μοῦ μιλήσῃς καὶ σὲ γλώσσα ἀρβανίτικη, ὡ ρωμιοπούλα, χωριάτικη παιδοῦλα τῆς Ἀττικῆς. Τότε θὰ ξυπνήσῃς μέσα μου τῆς Ἰστορίας νοσταλγίες γιὰ περάσματα λαῶν ἀλλόφυλων μέσα ἀπὸ τοὺς αἰῶνες!

Πόσες ζωὲς θαμμένες βρίσκονται μέσα σου, ὡ Ἀττικὴ, ζωὲς θαμπές καὶ μισοξέχαστες! Κ' ἔτσι θαρρῶ πῶς κάποτε κάπως ἔζησα κ' ἐγὼ στὸν κάθε ἀπὸ τοὺς ἀνόμοιους καιροὺς σου καὶ τώρα κλείνω μέσα μου τὸν ἀπομακρυσμένο τους ἀντίλαλο καὶ τὸ παραξένο μουρμούρισμά τους. Ζωὲς βασιλικές, δουρικτὰ περάσματα, τούρκικες ὀρμές, ραγιαδῶν ἀνατριχιάσματα....

Ἦστερα ἀπὸ τῶν τραγικῶν τὸ λυρικὸ ἀνάκρασμα καὶ ἀπὸ τ' ὄνειρο τοῦ φιλόσοφου, ρωμαϊκὲς λεγεῶνες ἔσκαψαν τ' ἀνάλαφρο χῶμα σου. Ἀγάλια

ἀγάλια χλωμές Παναγιές χαμογελάστρες φανερώθηκαν στήν Ἀθήνα, στό μελιχρό φῶς τοῦ δειλινοῦ σου. Βυζαντινοὶ καιροὶ μεγαλοῦργησαν. Στήν ἀκρη ἀπὸ τὸ θέμα τῆς Ἑλλάδας ἡ Ἀθήνα, κορώνα ἐθνική, παράταιρα ζοῦσε χαροαλεύοντας.

Μιά μέρα βούκινα ξενόφωνα φρύαξαν, ὦ Ἀττική! Πλατιά θηκάκια σπαθίων ἀκούστηκαν κλαγγάζοντας... Κι ἀπάνω στὰ μαρμαρένια λιθόστρωτα τῆς Ἀθήνας χρυσὰ σπηρούνια ἠχολόγησαν στό πομπικό πέρασμα Φράγκων καθαλλιέρων, ἀντρεϊωμένων σιδερόφραχτων, μέσ' ἀπὸ τοὺς μαρμαρένιους βωμούς. Γαλλόφωνες κοντέσες, παιδοῦλες βασιλόχαρες, σκόρπισαν μιλήματα ξενότροπα καὶ σὰ βάρβαρα· μὰ ὡς τόσο χαμογελοῦσαν ἐρωτόπαθα καὶ τὰ ματόκλαδά τους εἶτανε λαγγεμένα...

Μιὰν ἄλλη φορὰ φωνές πολεμόχαρες οὐρλιάζαν: «Ἀραγῶν! Ἀραγῶν!» Μελαψοὶ γιγαντομάχοι, Καταλάνοι τριγυριστές, πλημμύρισαν τοὺς κάμπους σου. Τὰ κοντάρια τους εἶτανε βαριά καὶ τὰ μαχαίρια τους ἀπὸ ἀτσάλι δυνατὰ. Μὰ πέρασαν κι αὐτοί. Κ' ὕστερα, σὰν ἐσθυσαν κ' οἱ Φλωρεντινοὶ μεγαλέμποροι, σαρκίγια μισητὰ χυθῆκανε στοὺς δρόμους καὶ στίς στράτες σου. Ἀφέντης Βοϊδόδας θρονιάστηκ' ἐδῶ κι ἀπὸ τὸ Κάστρο τῆς Ἀθήνας ἀλλάλαξε ἡ φωνὴ τοῦ Μουεζίνη. Ἀσκέρια ἀρβανίτικα πλακόναν καὶ σὲ ρήμαζαν, Σαρακηνοὶ κουρσάροι ἐρμενίζοντας ἄρπαζαν τὸ βίός σου· τὰ παιδιὰ σου σ' ἄφηναν ἐρημη καὶ φώλιαζαν στὰ νησιά τοῦ Σαρωνικοῦ. Αἰῶνες κράτησε ἡ βασιλεία τοῦ μισοφέγγαρου...

Μιά μέρα Χριστοὶ καθαλλάρηδες, παλληκάρια ρωμιόπουλα, ἔρασκέλιαν τὰ χωράφια σου. Στὰ μάτια τους εἶταν ἡ ἀπέφαση γραμμένη κ' εἶχε σημάνη ὁ λυτρωμός. Ἀπὸ τὸ Κάστρο τῆς Ἀθήνας ἔπεσε γιὰ πάντα τὸ μισοφέγγαρο κ' οἱ λευκοὶ ναοὶ ξανάζησαν τὴν παράμερη ζωὴ τῆς αἰώνιας λήθης. Μὰ δὲν ξέρω ἂν ἐνοῦσαν τὸ λυτρωμὸ κι ἂν ἐλύγισαν οἱ δωρικοὶ σῦλλοι θωρώντας ἄξαφνα τὰ ρωμιόπουλα παλληκάρια, τοὺς Χριστοὺς καθαλλάρηδες.

Τῆς Ἱστορίας ἀναθυμιάματα, ζωὴς πρωτερινές, περιπλεγμένες καὶ μισοφώτιστες! Ὄνειρα εἰδωλοατρικά, ὀρμές αὐτοκρατορικές, δουκικά ἀνατριχιάσματα, ἐλληνικοὶ καημοὶ κι ἀντρεϊέματα! Ζωὴς πεθαμένες ποὺ σὰς ξανατρέχω καὶ σὰς ζωντανεύω καὶ σὰς ξαναβρίσκω μέσα μου! Φωτίστε μου τὸν ἄπλερο λογισμὸ καὶ δυναμώστε μου τὴν κάθε ἀδύνατη πράξη. Ἄς εἶναι μὲ τῆς κληρονομικότητας τὸν παγκόσμιο νόμο, ἢ κι ἂν αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο, ἄς εἶναι καὶ μὲ μιὰ μόνη στάλα ἀπὸ τὸ μέτρο τῆς αἰώνιας ὁμορφιάς ποὺ φωτοσκιάζει ἀλάθευτα κάθε σταθμὸ τῆς Ἱστορίας.

Σὲ μιὰ γωνιά τῆς ψυχῆς μου δέεται χλωμὴ μιὰ Παναγιὰ Ἀθηνιώτισσα· καὶ πρὶν ἀκόμη σβύση καὶ πρὶν χαθῆ, ξεπροβάλλει μιὰ Φρόνη ἐλόγουμη καὶ λούζεται στ' ἀρχαῖα νερά τοῦ Ἰλισσοῦ!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

Ὁ Στρίντμπεργ εἶναι ὁ ποιητής, τὸ ἀνήσυχο καὶ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα, ποὺ συγκίνησαν περισσότερο τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς καὶ ἡ κατάπτωση τῆς σημερινῆς κοινωνίας, παρὰ ἡ ἐνδόμυχη φωνὴ τοῦ ποιητῆ ποὺ μᾶς καλεῖ στὸν κόσμο τῶν ὀνείρων. Εἶναι ὁ ποιητής ποὺ ἐχρησιμοποίησε τὴ δύναμή του σ' ἓνα θεϊκὸν ἀγῶνα, σὲ μιὰ πολεμικὴ τόσο ἀναγκαῖα γιὰ τὸν τόπο του.

Πολλὲς πικρίες δοκίμασε στὴ ζωὴ του, πολλὲς ἀπογοήτεψες καὶ ἓνας ἄτυχος γάμος τοῦ μάλιστα τὸν ἔκανε τόσο πολὺ νὰ μισῆσι τὴ γυναῖκα. Σημάδια τῆς μεγάλης του αὐτῆς ἀποστροφῆς εἶναι τὸ ὑπέροχο δράμα του ἡ «Τρούλια» καὶ ὁ «Πατέρας», ποὺ παίχτηκε δῶ καὶ λίγες μέρες ἀπ' τὸν κ. Οἰκονόμου στὸ θέατρο τῆς Κυβέλης. Ἄν καὶ δὲν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ κανένας σ' αὐτὰ τὴ μεγάλη ψυχολογικὴ παρατήρηση καὶ τὴ δύναμη, δὲν πείθεται ὅμως πῶς ἡ ἀντίληψη τοῦ Στρίντμπεργ γιὰ τὴ γυναῖκα εἶναι σωστή. Εἶναι ἀντίληψη ἀτομικὴ, ἀντίληψη ἀποκλειστικὰ δική του, ἀντίληψη ποὺ ἐσχημάτισε ὕστερ' ἀπὸ τὸ χτύπημα τῆς καρδιάς του πάνω στὸ ἀμόνι τῆς ὀδύνης καὶ ὕστερ' ἀπὸ τόσες δοκιμασίες. Δὲ συλλογίστηκε ὅμως πῶς ἂν ἡ Ὁμηρὴ εἶταν γυναῖκα ποὺ κρατοῦσε ἀλυσσοδεμένο τὸν μαγεμένο ἀπὸ τὴ δύναμή της ἄντρα της, εἶταν τὸ ἴδιο καὶ ἡ Ἀριάδνη ποὺ σ' ἓνα βράχο τῆς Νάξου ἐκοίμιζε χρόνια στὸ παράπονο τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ τὴν πίκρα της γιὰ τὴ φοιχτὴ ἐγκατάλειψή της ἀπὸ τὸν ἄπιστο ἐραστή. Τὴν ἀντίληψή του αὐτὴ θέλησε νὰ γενικοποιήσει μὰ δὲν τὸ κατώρθωσε, γιὰ τὴν ἴδια ἐποχὴ ἀκριβῶς ὁ ἄλλος μεγάλος τοῦ Σκανδιναβικοῦ Ἡρώου, ὁ Ἴψεν, ἔγραφε τὴ «Νόρα» τοῖ γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὰ δικαιώματα τῆς ἐλεύθερης δράσης καὶ τοῦ ξεσκαβαμοῦ τῆς γυναίκας. Ὁ «Πατέρας» τοῦ Στρίντμπεργ εἶναι ἓνας θρίαμβος. Γιὰ τὸ ἔργο δὲν μπορούμε τώρα νὰ μιλήσουμε ἀναλυτικά. Φτάνει νὰ ξέροι κανεὶς πῶς σιιάζεται ἀπὸ τὸ σκοτάδι τοῦ δυνατώτερου μίσους τοῦ ποιητῆ γιὰ τὴ γυναῖκα καὶ στολίζεται ἀπὸ στιγμὲς ἐξαιρετικῆς δραματικῆς μεγαλωσύνης. Καὶ γιὰ τὴν ὑπόκριση τοῦ κ. Οἰκονόμου ἔπρεπε νὰ μιλήσει κανένας περισσότερο. Μὰ ὅλοι ξέρουν τὸ δυνατὸ τεχνίτη, ποὺ καὶ ἡ παραμικρὴ κίνηση τοῦ χερσοῦ του πάνω στὴ σκηνή, εἶναι ἀποτέλεσμα μελέτης καὶ εὐσυνειδητής, γιὰ ν' ἀρκεστοῦν στὰ δύο τοῦτα λόγια: «Ὁ Οἰκονόμου σὰν παίξει δὲν περιορίζεται στὸν κύκλο τῆς ἀπλῆς ἀπόδοσης, ἢ ἔστω καὶ τῆς δυνατῆς ἀκόμα, μὰ ἐχτείνεται ὡς τὰ ὄρια τῆς ὑψηλῆς δημιουργίας». Εἶναι δημιουργός. Μπαίνει μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέα καὶ ψυχολογεῖ στὸ ρόλο του καὶ τὴν ἐλάχιστη λέξη ποὺ θὰ πεῖ. Καὶ τοῦ χρωστοῦμε μιὰ μεγάλη εὐγνωμοσύνη, ποὺ ἂν καὶ τόσο σπάνια, μᾶς χαρίζει κάποτε τέτοιες στιγμὲς καὶ δίνει κάποιον κίνημα ζωῆς στὸ Ἑλληνικὸ θέατρο, ἀνεβάζοντας ἔργα παρόμοια στὸ Ἑλληνικὸ θέατρο, ποὺ βασιλεύει ἡ ἀτονία ποὺ δημιούργησε ἡ ἐπικράτηση τῆς Γαλλικῆς Comédie.

MENANTPOC ΜΑΓΝΗΣ

ΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗ

Η ΖΗΤΙΑΝΑ

Στή γωνιά του δρόμου, μιά ζητιάνα;—Ένας σώ-
ρός από κουρέλια — άργουσαλεύει κάπου κάπου τό
πίο κουρελιασμένο, τό πιο βρώμικο κιτρινωπό κου-
ρέλι της : τό πρόσωπό της, ένα στεγνό πání, μιά
πατσαθούρα άπλωμένη άπάνου στα κόκκαλα του κε-
φαλιού της. Τ' άργουσαλεύει για να νανουρίση τό μω-
ρό της, ένα τριαντάφυλλο, πού λές και ξεφυτρώνει
άπό μέσ' άπό τήν κοπριά.

Πώς βγήκε άνθρωπος άπό κείνο τό σκουπίδι ;
πώς έγεννήθηκε ζωή άπό κείνο τό χάος; Τι έΐωσε
τήν τριανταφυλλένιαν ύψη σ' ένα πλάσμα πού πλά-
στηκε με ύχρα; Αίμα ποιά δύναμη έχουσε στο σω-
ματάκι του παιδιού μιάς πεθαμένης; Γερμένο στον
κόρφο της άπάνου, κόλλαγε δυό άνθισμένα χειλά-
κια σ' ένα δλόξερο τομάρι, κι αντί να πεθάνη πού
έρρουφούσε, λές, κανένα κίτρινο φαρμάκι, ζούσε και
ροδοκοκκίνιζε, γιατί έπινε γάλα. Φούσκωνε τά μα-
γουλάκια του και με κοιμισμένα ματάκια κατάπινε
ήδονικά τή ζωή πού στράγγιζε άπό τήν ξεραία.

Κι έδύζαινε τό μωρό κι έλο και βύζαινε, και
δέν άνοιγε τά μάτια του. Δέν έβλεπε, δέν άκουγε,
δέν έννοιωθε τήν πλανήτρα τή ζωή, πού τό μεθού-
σε και τέρπενε άπό πίσω της στον κόσμο τό μεγά-
λο για να τό παρατήση έρημοσκότεινο, σαν άνοίξη
τά ματάκια του, μιά μαύρη μέρα, και ιδη τό χάος
πού θα βρίζεται και νιώση τήν αδυναμία του μέ-
σα στη δύναμη πού θα παλεύη δλόγυρά του, με τά
πλάσματα τ' αδύνατα, και ζητιανέψη κι αυτό κα-
θώς ή μάνα του λίγη βοήθεια και λίγη προστασία
για να τά βάλη με τή Δύναμη, να νικήση και να
ζήση, άλλοιώς νικήθη και πέση πεθαμένο.

Σε κάθε στράγγισμα της αδύνατης ζωής της άπό
τήν πείνα του παιδιού της, ή ζητιάνα γινότανε πιο
κίτρινη, ύψωνε στους διαβάτες δυό μάτια κουρασμέ-
να, δυό χείλια στραγγισμένα και δίχως να μπορή
να βγάλη πιά μιλιά έλεγε με της ματιās της τή βου-
βή άπελπισιά μιά κατάρα :

— «Λυπηθήτε τ' άθώο μου παιδί, πού μορρριζε
ή ζωή στη σφοδρά μου για να γείνη πιο μεγάλη,
ή άτιμη ζωή, ή θεοκατάρατη πλανήτρα, πού δε
μου τό πεθαίνει κανε τώρα πούναι άνήξερο κι άνί-
δεο, κι άπραγο πλάσμα, μόνο του δίνει πείνα για
να τρώη, μάτια για να βλέπη, νού για να καταλα-
βαίνη, μου τό ψευτοστολίζει με τραντάφυλλα, πού
αύριο θα μαραθούνε στα τρυφερά του μαγουλάκια,
σα σβύση ή δική μου ή πνοή και σα στερέψη τό λι-
γοστό μου γάλα, και μείνη τό παιδάκι μου μοναχό

του στην πείνα, στη γδύμνια, στην καταφρόνια —
σ' αυτές άνάμεσα τις στρίγγλες πού τρέχανε πίσω
άπό τ' αδύνατα τά πλάσματα. Αυτό τό μαύρο, λυ-
πηθήτε, όχι έμένα· έγώ θέλω να χαθώ, να μην ύ-
πάρχω πιά, να μην τυραννέμαι...»

Υστερα, έτσι πάλι, δίχως να μιλήση, με τήν
είδια βουβή άπελπισιά, βγάξει μονάχα έναν άναστε-
ναγμό και πέφτουνε τά κουρασμένα μάτια της. Σα
να λέη :

«Όχι, μην τό λυπηθήτε, μη μου ρίχνετε έλεη-
μοσύνη, αφήστε με καλύτερα να πεθάνω για να πέ-
θάνη και τό παιδί μου, να σωθή».

ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ

Τό κομψό λεύκωμα άπλώνει μπροστά μου τήν
κάτασπρη αλήθεια του άγραφτου χαρτιού του για
να τήν μαυρίσω μ' ένα ψέμα. Τι να γράψω για να
ευχαριστήσω τή ματαιότητα των χαριτωμένων χει-
λιών πού μου είπανε :

— Γράφε κάτι τι, για ένθύμηση,

Για ένθύμηση ! Μά πρέπει να θυμόμαστε ; Δέν
είναι πιο καλά να ξεχνάμε ; Η ένθύμηση είναι μιά
άπ' τις άτέλειές μας. Τό κακό πού περάσαμε μās τό
κρατάει παντοτεινά· και τό καλό πού δέν τ'όχουμε
πιά τό μεταμορφώνει αυτή σε θλίψη.

Τι να μās θυμίζη τό λεύκωμα ; Έναν καλό φί-
λο ; θα λυπόμαστε έμα τονέ χάσουμε. Έναν κακό ;
Καλύτερα να λείπη κι ή ένθύμηση του ;

Αυτό τό περιττό πράμα μοιάζει με τή ζωή πού
περνάνε, ή μιά με τήν άλλη, λογίων-λογίων ύάρ-
ρες· ψυχές πού μās άγάπησαν, ψυχές πού μās έ-
μίσησαν, άλλες πού μās έκαναν καλό, άλλες πού
μās βλάψανε, άλλες πού περάσανε άδιάφορες, κι
άλλες ακόμα πού μένουν οι ίδιες, ως πού ν' αλλά-
ξουνε κι αυτές. Άπό όσα όνόματα αφήσαν τό ση-
μάδι τους μέσα στις σελίδες του, πού μοιάζουν με
τά χρόνια της ζωής, άλλα πέθαναν, άλλα μās ξε-
χάσανε, κι άλλα γενήκαν οι πιο χειρότεροι έχ-
τροί μας.

Πού ξέρω γώ, κορίτσι μου, αν ή ένθύμηση μου
θα σου είναι πάντα ευχάριστη ; κι αν πεθάνω ; κι
αν μαλώσουμε ; κι αν σου κάνω κάνα κακό ; Δε θα
σε λυπήσω ; Κι αν με ξεχάσης μέσα στην ψυχή
σου, τί θα σου πούν τά περασμένα λόγια μου άπό
τό άψυχο χαρτί ; Πώς περασ' άπό τή ζωή σου ε-
πως περνάνε, στο ταξίδι, και χάνουντ' άπ' τά μάτια
μας τά δέντρα, τά βουνά, ένα πουλάκι πού πετάει,
ένα τραγούδι πού σβύνει.

Γι' αυτό τραβώ τήν πέννα μου με φόβο, άπό τό

λεύκομα· φοβάμαι, νὰ μὴ φανῶ ἐγώιστης ἢ νὰ μὴ μὲ βγάλῃ ψεύτη ὁ καιρός, ἢ νὰ μὴ σοῦ δώσω καμμιὰ θλίψη, σὰ δῆς τὰ λόγια μου καὶ τ' ὄνομά μου καμμιὰ μέρα, ὡ κορίτσι, ποῦ τώρα ἔχεις τόση καλοσύνη κι ἐγὼ τόση ἐπιθυμία νὰ σοῦ εἶναι πάντα εὐχάριστη ἢ ἐνθύμησή μου.

ὦ! καὶ νὰ ὑπάρχε στὸν κόσμον ἓνα βιβλίον, γιὰ νὰ ξεχνᾶμε, ὅχι νὰ θυμόμαστε!

Η ΑΓΓΡΙΟΠΑΣΧΑΛΙΑ

Ἡ μεγάλη ἀγριοπασχαλιὰ ποῦ ἔπλωνε τὰ πλατεῖα κλωνάρια της, φορτωμένα ἀπ' τὸν ἀνθό, σ' ἔδῃ τὴν αὐλή, καὶ ἴσκιωνε τὸν τόπο, καὶ μοσκοβολοῦσε ὡς πέρα, δὲν ὑπάρχει πιά· σ' ἐκείνη τὴν ἀντάρα τ' Ἀη Γεωργίου, τὴν κίτρινη καὶ τὴν ξεφρενιασμένη, ποῦ σάλεψε γῆ κι οὐρανὸ καὶ πέλαγα καὶ ρήμαξε τὴν πλάση, γκρεμίστηκε κι αὐτή, μ' ἓνα φριχτὸ ἀγγομαχητό, καὶ γέμισε τώρα τὴν αὐλή μὲ τ' ἀνθισμένο της κουφάρι.

Ἀπάνου στὸν ἀνθό της κι ἀπάνου στὸ τραγοῦδι της τσακίστηκε μὲ μιὰς, κ' ἔπεσε χάμου, ἔτσι ὅπως ἡ νυφούλα ποῦ πεθαίνει ξαφνικά, ἔτσι ὅπως τὸ πουλάκι ποῦ πέφτει ἀπ' τὸ κλαρί, ἀπάνου στὸ κελαϊδισμό του, ἀπὸ βόλι.

Ἐχουνε Θεό, λέει, τὰ πλάσματα, ἔχουνε νόμο, ἔχουνε μοῖρα ποῦ διεφτύνει τὴ ζωὴ τους καὶ τάχει ἓνια! Μὰ ὡς τώρα δὲν ἀλήθεψ' ἄλλο τίποτα στὸν κόσμον παρὰ πῶς εἶναι ἓνα τρανὸ κι ἀπέραντο κι αἰώνιον τρελλοκομεῖο ποῦ κάθε πλάσμα κάνει ὅ,τι μπορεῖ νὰ κάνῃ, ἂν εἶναι πλάσμα ἀδύνατο· πῶς τὸ μυρμηγκι τοῦ κάκου δουλεύει καὶ πασκίζει· ἓνα χάψιμο τῆς κόττας, ἓνα τσαλαπάτημα παιδιοῦ, καὶ πάνε δλα· τὸ δέντρο μεγαλώνει, ἀνθίζει, καρπίζει χρόνια καὶ χρόνια καὶ μιὰ μέρα, σηκώνεται μιὰ μπόρα καὶ σὲ μιὰ στιγμούλα πέφτει ἀστροπελέκι, φυσάει ἓνας ἀγέρας καὶ τὸ ρίχνει χάμου σύρριζα.

Ἔτσι τὸ ζῶο, τὸ φυτό, ὁ ἄθρωπος, τὸ ποτάμι, τὸ πέλαγο, ὁ οὐρανός, ὁ ἀγέρας, ὅ,τι ἐπλάστη κι ὅ,τι ὑπάρχει, ζῆ στὴν ἀναρχία τοῦ τρελλοκομεῖου αὐτοῦ ὅπου τὸ λένε κόσμον καὶ δημιουργία. Καθ' ἓνα ἀπὸ τὰ πλάσματα εἶναι τὸ ἴδιο κι ὁ Θεός του τὸ ἴδιο κι ἡ μοῖρα του, κι ὁ νόμος του, κ' ἡ δύναμή του, καὶ ἡ πρόνοια. Μπορεῖ; τὰ βγάξει πέρα. Δὲν μπορεῖ; θὰ ὑποκούψῃ. Καὶ κανένα δὲν μπορεῖ γιὰ πάντα κ' ἐναντία δλωνῶν τῶν ἄλλων νὰ τὰ βάλῃ. Καθένα ἔχει κ' ἓνα πιδ δυνατότερο ἀπὸ αὐτό· τὸ ποτάμι ποῦ φουσκώνει ἔχει τὴν μπόρα· τὸ πέλαγο ποῦ φουρτουλιάζει ἔχει τὸν ἀγέρα, ὁ ἀγέρας τὴν τρέλλα τῆς ἀτμοσφαιρας, ἢ ἀτμοσφαῖρα τῆ μούρλια τοῦ ἡλίου, ὁ

ἡλιος τὴν ἀναρχία τῆς λαύρας του ποῦ τὸν ἀνάδει. Νόμος, δικαιοσύνη, λογικὸ δὲ βρίσκεται στὴν Πλάση ἀφοῦ κανένα πλάσμα δὲν ξέρει ἂν ὅ,τι κάνει εἶναι σκοπὸς του, κι ἂν τὸ σκοπὸ του αὐτὸ θὰ μπορέσῃ νὰ ξεπληρώσῃ μιὰ ἡμέρα. Ὁ ἄθρωπος δὲν ξέρει ἂν θὰ κάνῃ αὔριο ὅ,τι θέλει σήμερα· τὸ ζῶο ἂν αὔριο θὰ ζήσῃ, τὸ δέντρο ἂν θὰ προφτάσῃ νὰ δέσῃ τὸν καρπὸ του κι ἂν δὲ θὰ πέσῃ πεθαμένο, ἓνα τρελλὸ πρωί, σὰν τὴν ἀγριοπασχαλιὰ ποῦ τὴν ἐγκρέμισ' ἄξαφνα ἢ μπόρα, ἀπάνου στὸν ἀνθό της.

E. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΟΡΝΙΘΟΣΚΑΛΙΣΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΕΠΙΤΑΦΙΟ ΛΟΓΟ

Μιὰ φορὰ — στὰ 1894 δά — ἐκκυκλοφόρησ' ἓνα φυλλάδιο, μὲ ἓναν ἐπιτάφιο λόγο, σὲ ποιὸν νομίζετε; στὸ Θανάση Διάκο, τὸν ἐθνομάρτυρα τοῦ 1821.

Ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι γραμμένος σὲ ἀρχαία Ἑλληνική. Τὸ φυλλάδιο ἔχει γιὰ ἐπιγραφή «Λόγος κλπ. Ἀθανασίου τοῦ Διακόπου». Πῶς εἶναι δά τυπωμένο σὰς φαίνεται τὸ περίφημο δημοτικὸ διστιχὸ του;

«Ἴδὲ καιρὸν ποῦ διάλεξεν ὁ Χάρων νὰ μὲ πάρῃ
νῦν, ὅτ' ἀνθίζουσι τὰ φυτὰ καὶ φύει γῆ χορτάρι!...» (*)

(*) Ὁ ρήτορας ἔβαλε «γῆ» ἀντὶ «ἡ γῆ» γιὰ τὴν εὐφωνία!

ΣΤΟ ΦΙΛΟ ΜΟΥ Ζ.

Εἶναι μεγάλος ὁ ἄνθρωπος! εἰκόνα εἶναι τοῦ Θεοῦ! καὶ μὲ τὸ δίκιο του κρατεῖ καὶ καταδυναστεύει, κ' ὅς τὸν σκοτόνῃ ξαφνικὰ κλωτσιὰ γαϊδάρου ἀγρίου, καὶ ποῦ σκυμμένος τὰ ἄλυτα μυστήρια γυρεύει.

ΓΑΥΡΟΣ ΟΡΝΙΘΗΣ

— Μαθαίνουμε πῶς ὅλο τὸν ἀστεῖο πόλεμον τῆς «Ἐστίας» κατὰ τοῦ τελευταίου βιβλίου τοῦ Ψυχάρη «Le crime du Poëte» τὸν ἔκαμε ὁ ἀπόστρατος ὑπολοχαγὸς τῶν Γαριβαλδινῶν κ. Καρβούνης, ποῦ εἶναι, λέει, καὶ δημοτικιστής. Ἡ «Ἐστία» στὸ φύλλον τῶν 25 τοῦ Μάη δημοσίευσεν κ' ἓνα χρονογράφημα «Γάλλου δημοσιογράφου δημοσιευθὲν εἰς τὴν Action Française». Τὸ κερθρον αὐτὸ κρῖνει, ἀλλὰ «Ἐστία» τὸν Ψυχάρη καὶ τὸ βιβλίον του, καὶ φυσικὰ, ἀφοῦ ὑπάρχουν καὶ στὴ Γαλλία Καρβούνηδες.